№ 257 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 19

1908

ԵՐԵՍՈՒՆԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 19 № 257

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տէլէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզւով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տէլէֆօն № 253.

Բացված է բաժանորդագրութիւն 1909 թ. համար

ՄՇԱԿ

(37-րդ ՏԱՐԻ)

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

Հասցէն՝

ТИФЛИСЪ, редакція «МШАКЪ».
TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

12 ամսվայ համար	»	»			10 ր.
11	»	»	»	»	»
10	»	»	»	»	9 ր.
9	»	»	»	»	8 ր.
8	»	»	»	»	7 ր.
7	»	»	»	»	6 ր.
6	»	»	»	»	»
Մնացած ամիսները ամսական ՄԷԿ ռուբլի					
Ամերիկա տարեկան		»			6 դօլլար
Եւրօպա	»		»		30 ֆրանկ
Պարսկաստան	»		»		10 ռուբլի
Թիւրքիա	»		»		120 ղրուշ

Ի նկատի ունենալով, որ ուշ բաժանորդագրվելու պատճառով ստեղծվում են մի շարք տեխնիքական անյարմարութիւններ, որոնք զրկում են խմբագրութեանը հնարաւորութիւնից յունվարի 1-ից կանօնաւորապէս թերթն ուղարկել բաժանորդներին, ուստի խընդրվում է բաժանորդ գրվել ցանկացողներին վաղօրօք դիմել՝ գրելով հասցէները պարզ և ճշգրիտ (հին բաժանորդներից խնդրվում է ուղարկել նախկին տպագրված հասցէն)։

ՀՐԱՒԷՐ

Տափի-Թաղի (Քամոյեան) ս. Գէորգ եկեղեցու հոգաբարձութիւնը պատիւ ունի հրաւիրելու մեծարգոյ ծխականներին տարեկան ընդհանուր ժողովի, որը նշանակված է նոյեմբերի 23-ին, կիրակի, ժամը 12-ին ս. Նշանի դպրոցում։

Ընդհանուր ժողովի զբաղմունքներն են՝

1. Եկեղեցու 1907 թւի գործունէութեան հաշւետւութիւնը, վերաստուգիչ յանձնաժողովի զեկուցման հետ միասին.
2. 1907 թ. հաշւի և ներկայ 1908 թ. նախահաշւի քննութիւն և հաստատութիւն.
3. Պաշտօնեաների գործավարութեան առիթով տեղի ունեցած թիւրիմացութիւնները պարզելու.
4. Չորս հոգաբարձուների ընտրութիւնը։

Այս ժողովը համարվում է երկրորդ և օրինական՝ 1, 2 և 3 հարցերի նկատմամբ, իսկ հոգաբարձուների ընտրութեան համար կը համարվի առաջինը։ Առանձին հրաւիրաթղթեր չեն ուղարկվի։

(չ. ու. կ.) ա. 3—1

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Մ. Գ. Դաճիէլ-Բէկ

Ընդունելութիւնը } Առաւօտեան 10—2 ժ. Երեկոյեան 4—6 ժ.

Հասցէ՝ Ртищевская ул., № 7.

(չ. չ.) ա. 50—26

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԻՑ

Մի երկու տեղից հաղորդում են մեզ, որ չեն ստացել պօստային մեր փոխադրական թերթերը։ Կարեւոր ենք համարում նկատել, որ թերթերը ուղարկված են ոչ թէ մի անգամից, այլ երկու հերթով, ուստի չը ստացողները կարող են ստացած լինել միւս հերթին։

Կարեւոր ենք համարում նորից յիշեցնել, որ ապառիկ բաժանորդագրութիւն չենք ընդունում։

Ապառիկ բաժանորդագրութիւնը դընում է խմբագրութեանը շատ դժուար կացութեան մէջ։ Այժմ էլ կան մնացած ապառիկներ, որոնց ստացման վերաբերութեամբ խմբագրութիւնը դժուարանում է ուրիշ միջոցի դիմել, քան միայն յիշեցնել մարդկանց իրանց պարտաւորութիւնների մասին։

Խմբագրութիւնը խնդրում է նոյնպէս այն անձերից և հիմնարկութիւններից, որոնք յայտարարութիւններ են հրատարակել լրագրում ապագայ վըճարի խոստումով, շտապել մաքրել հաշիւները, որպէսզի չը մնան ապառիկներ հետեւեալ տարվան համար։

ՍՈՎԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

Թէ Պետերբուրգի Հեռ. Գործակալութեան, թէ լրագրական տեղեկութիւնները և մանաւանդ Սեւ կաթողիկոսի կոչը ոչ մի կասկած չեն թողնում, որ բուն Հայաստանի և Զէյթունի մէջ սով է, այս անգամ աւելի մեծ և ահաւոր, քան մինչև այժմ եղել է։

Եւ ազատագրութեան ու ազատութեան արշալոյսին, այն րօպէին, երբ օտար և տարաւոր երկիրներում ցիր ու ցան եղած հայ պանդուխտները, գաղթականները հաւաքվում էին վերադառնալ մայր-երկիրը, վերջ տալ իրանց հարկադրեալ գերութեան և Իսրայէլի նման մտնել Աւետեաց երկիրը, այդ րօպէին դժնդակ սովը խոչընդոտ է հանդիսանում և մոքերի ու սրտերի մէջ նոր վարանումներ, նոր կասկածներ է առաջ բերում։ Այդ բաւական չէ, այդ տարաժամ սովը կարող է նոյնիսկ մայր-երկրից քշել դէպի դուրս և նրանց, որոնք հաւատարիմ են մնացել նրան տառապանքների մեծ և ահեղի օրերում, բայց այսօր, երբ սահմանները բացվել և արգելքները վերացել են, այլեւս անզօր լինելով տանել նոր տառապանքներ և ցաւեր, ակամայ կը խուժեն երկրից դուրս, հաց և աշխատանք որոնելու այնտեղ, ուր չը կայ սով։

Ուրեմն Հայաստանում այժմ տիրող սովը կարող է ոչ միայն արգելք լինել հայ գաղթականների և պանդուխտների վերադարձման, այլ և գաղթականութեան ու պանդխտութեան նոր հոսանք ստեղծել։

Եւ ուրեմն միւս երկիրների հայութեան վրա նուիրական և բարոյական մեծ պարտականութիւն կայ այդ նոր և մեծ աղէտի առաջն առնել, օգնութիւն հասնելով սովատանջներին իրանց առատաձեռն և սրտաբուղխ նուէրներով։

Մենք գիտենք, լաւ գիտենք, որ մեզ առարկողներ կը լինեն լըջօրէն, թէ մի ամբողջ սովատանջ ժողովրդին օգնելը կամաւոր նուէրներով անհնարին է, այլ օգնութիւնը այդպիսի դէպքերում պէտք է լինի պետական, ռացիօնալ, պէտք է սովեալ ժողովրդին միջոցներ հայթայթել իր քայքայված տնտեսական վիճակը բարւոքելու, սովի պատճառները վերացնելու, պէտք է հասարակական աշխատանքներ կազմակերպել, պէտք է երկրի գիւղատնտեսութեան, առեւտրին զարկ տալ։

Մենք գիտենք, լաւ գիտենք, որ ամենայն իրաւունքով մեզ կառարկեն, թէ հայ հասարակութիւնը այնքան քամվել, մրզվել է վերջին տարիների ընթացքում իր տուած և իրանից բռնօրէն կորզված նուէրներից, որ այլեւս նիւթական ոյժ չէ մնացել նոր առատաձեռն նուէրներ անելու։

Այս ամէն առարկութիւնների օրինաւորութիւնը ճանաչելով հանդերձ, մենք այնուամենայնիւ կոչ ենք անում հայ ունևոր հասարակութեան և մանաւանդ հայ ժողովրդին, որ միշտ, ազգային և հասարակական ճգնաժամերին հետեւել է իր սրտի ազնիւ թելադրութիւններին, և ասում. ձգէք ձեր լուման ազգային աղէտին օգնելու դրված ընդհանուր գանձանակի մէջ, սփոփեցէք ձեր սովատանջ եղբայրներին, քոյրերի տառապող սրտերը, կազդուրեցէք նրանց հիւծված, մաշված մարմինները և մի թոյլ տաք նրանց, որոնք կարողացան դիմանալ տասնեակ տարիներ բռնապետական-համիդիական րէժիմի բոլոր տանջանքներին, ընկճըվել սովի, քաղցի առաջ հէնց այն րօպէին, երբ այդ րէժիմը անհետանալու մեծ յոյսն է ծագել։

Եւ միւս կողմից մենք յորդոր ենք կարդում բոլոր այն խմբակներին, որոնք զանազան պատրուակներով մինչև այսօր սովել են հայ ունևոր հասարակութեան կամաւոր կամ բռնադատօրէն գումարներ տալ, ներկայ րօպէի հրամայողական պահանջի առաջ տեղիք տալ, յետ կենալ նոր դիմումներից և հնարաւորութիւն ու առիթ տալ հայ ունևոր հասարակութեան օգնել միայն սովեալներին։

Բայց որպէսզի օգնութիւնը իրական լինի, որպէսզի նուէրները հասնեն շուտափոյթ կերպով իրանց նպատակին և որպէսզի հասարակութիւնը վերահսկողութիւն և կօնտրօլի ամէն հնարաւորութիւնն ունենայ, պէտք է հանգանակութեան գլուխ կանգնեն օրինաւորապէս ճանաչված, հասարակութիւնից ընդունված և նրա վստահութիւնը վայելող հաստատութիւններ, որոնք հնարաւորութիւն ունեն թէ նուէրներն ստանալու, հանգանակելու, բուն տեղը և նպատակին գործադրելու և թէ ամէն ժամ, ամէն րօպէ հաշիւ տալու նուիրատուներին իրանց գործունէութեան մասին։

Այդպիսի հաստատութիւններ երկուսն են. Ռուսաստանում—Թիւրքաց Հայաստանի սովեալներին օգնող Հանգանակիչ Մասնաժողովը, որ հաստատվել է Թիֆլիսում անցեալ տարի, ճանաչված և թոյլատրված է հանգուցեալ կաթողիկոսի կոնդակով, բաղկացած է հայ հասարակութեան վստահութիւնը վայելող և զանազան խաւերի ներկայացուցիչներից, իսկ արտասահմանում—Կահիրէի Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան Միութիւնը, որ գործում է Պօղոս Նուբար փաշայի նախագահութեամբ։

Այս երկու հաստատութիւններն են միակ ձեռնհասները, միակ կարողները անմիջական և իրական օգնութիւն հասցնելու Հայաստանի սովեալներին, ուստի և հայ հասարակութիւնը Ռուսաստանում և արտասահմանում իր բոլոր նուէրները պէտք է յանձնէ այդ հաստատութիւններին և զանազան մասնաւոր, խմբակային ժողովարարութիւններին վերջ պէտք է դրվի, քանի որ այդ մասնաւոր, խմբակային ժողովարարութիւնները կօնտրօլի ենթարկելու ոչ մի հնարաւորութիւն և միջոց չը կայ։

Եւ «Մշակը», որի յորդորին անսացել է հայ ժողովուրդը ամէն մի հասարակական և ազգային աղէտի ժամանակ, այժմ ևս իր էջերը լայն կերպով բաց է անում նուիրատուների առաջ և ուրախութեամբ յանձն կառնէ այդ նուէրները հասցնել Թիւրքահայոց Նպաստող Մասնաժողովին։

Օգնեցէք Հայաստանի սովեալներին։

Հ. Առաքելեան

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Սեփ. թղթ.)

Սաղախլօ (Բորչ. գաւ.), 16 նոյեմ.

Սողոմոն Վերմիշեանի սպանութիւնից յետոյ Յակոբ Զաւրինեանցը ամսիս 15-ին գնացել էր Ռնակ գիւղը իր հարեանի տունը և խնդրել էր հրացանը մի քանի ժամով։ «Լաւ ես ասում, արի գնանք մեր տունը, ես քեզ մի առ ժամանակ կը պահեմ, որ ոչ ոք չիմանայ, մինչև Աստուած քեզ համար մի դուռը բաց կանէ»,—ասում է հարեանը։ Յակոբը գնում է հարեանի տունը, հաւատալով նրա խօսքին։ Հարեանը խաբելով դուրս է գալիս մօտից, դուռը դրսից փակում է և տանուտէր Բագրատ Փարսադանեանցին իմաց տալիս։ Տունը շրջապատում են և Յակոբին ձերբակալում։ Պրիստաւի մօտ տանելիս՝ ճանապարհին Յակոբին գնդակահար են անում։ Այսպիսով աւազակային խումբը ամբողջովին ոչնչացաւ։ Գիւղացիները իրանց ազատ են զգում։

Մելքիսեդէկ ք.

Թաւրիզ, 17 նոյեմբերի

Տեղեկութիւն ստացվեց, որ յեղափոխականները ջարդ են կրել Խօյի մօտերը։ Այս առիթով անջումանում տեղի են ունենում ժողովներ։

(«Հ. Գ.»)

Թաւրիզ, 17 նոյեմբերի

Սէյիմ-խանը մօտենում է Թաւրիզին և այսօր կը հասնէ Թաւրիզից 48 վերստ հեռաւորութեան վրա գտնվող Դէկարիան գիւղը։

Խօյում պարտութիւն կրելուց յետոյ յեղափոխականները նահանջեցին դէպի Սալմաստ։ («Հ. Գ.»)

Թաւրիզ, 17 նոյեմբերի

Անջումանը պայմանագիր կապեց Աշխչայի ռուսական խճուղու բանդված ուղեկալը վերանորոգող բանւորների հետ։ Յեղափոխականները դրանով խոստովանեցին իրանց մեղքը յարձակման և կողոպտման մէջ։ («Հ. Գ.»)

Թէհրան, 17 նոյեմբերի

Երէկ տեղի ունեցաւ նոր խորհըրդակցական մարմնի—պետական խորհրդի հանդիսաւոր նիստը արդարադատութեան նախկին մինիստր՝ Ատրըպատականի նահանգապետ Նիզամուլ-Մուլքի նախագահութեամբ։ Խոր-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԲՈՍՖՈՐԻ ԱՓԵՐԻՑ

VII

Իզմիրլեանի գահակալութիւնն ու ուխտը

Կ. Պոլիս, 31 հոկտ.

Բռնակալութեան ամրոցի տապալումը, բիւրաւոր աքսորականների թւում, ճանապարհ բացեց նաև Մատթէոս արքեպիսկոպոս Իզմիրլեանի համար դէպի սարսափի ու արիւնի մայրաքաղաքը։

Շատեր վերադարձան Կ. Պոլիս, բայց Իզմիրլեանի մուտքը, ինչպէս իշխան Սաբահէդդինինը, եղաւ մի ճշմարիտ յաղթանակ։

Ամբողջ մայրաքաղաքը դղրդաց՝ ընդունելու համար այն մարդուն, որին մի խելագար բռնակալութիւն աքսորել էր Երուսաղէմ իբրև ըմբոստ, իբրև յեղափոխական։

Անկասկած Իզմիրլեանը մի յեղափոխական չէր։ Յեղափոխական բառի իմաստի մասին պէտք է շատ տարօրինակ ըմբռնում ունենալ, որպէսզի կարելի լինի յատկացնել այդ բառը մի հոգևորականի։ Իզմիրլեանը եղել է մի պարզ բողոքող, և այդքանն արդէն բաւական էր, որ անսահման հպատակութիւն պահանջող բռնապետը նայէր նրա վրա իբրև վտանգաւոր յեղափոխանի վրա և աքսորէր մայրաքաղաքից։

Ո՛չ, Իզմիրլեանը մի յեղափոխական չէր և, իբրև հոգևորական, չէր էլ կարող լինել։

Բայց նա, հակառակ իր դասի մարդկանց սովորական թուլամորթութեան ու ստորաքարշ հլութեան, տէր էր այնպիսի մի կամքի ու այնպիսի մի նկարագրի, որոնք բռնակալութեան, և այն էլ Աբդիւլ Համիդի բռնակալութեան, տակ աններելի յանցանք են։

Այդ պատճառով էլ՝ Թիւրքահայ ժողովուրդը ցնծաւորեց նրան արքայական պատիւներով, աղմկալից կերպով՝ վրէժ լուծելու համար անարգ բռնակալից։

Իզմիրլեանի վերադարձը՝ նրա վերադարձն էր նաև պատրիարքական աթոռը։

Ճիշդ է, նա պէտք է հրաւիրվէր Օրմանեանի յաջորդութեան, բայց հէնց որ նիստ գումարեց Ազգային Երեսփոխանութիւնը և ընտրվեցին վարչական ժողովները՝ Քաղաքական և Կրօնական, ամէն կողմից բարձրացաւ մի mot d'ordre, մի նշանախօս. ընտրենք Իզմիրլեանին պատրիարք, որպէսզի եթէ նրա կաթողիկոսութիւնը չը հաստատվի, գոնէ մնայ իբրև պատրիարք, չը զրկվի, մի այլ հոգևորականի ընտրութեամբ, իր պատրիարքական պաշտօնից էլ։

Եւ Իզմիրլեանն ընտրվեց հուռաներով։ Վաւերացումը՝ և Բ. Դրան, և սուլթան Համիդի կողմից՝ ժամերի խնդիր եղաւ միայն, ու այսօր, ուրբաթ, «երկաթէ պատրիարքը» բարձրացաւ իր գահը, հանդիսաւորապէս։

Չորեքշաբթի օր, սակայն, պատրիարքական տեղապահ Դուրեան եպիսկոպոսի հրաւէրով, Ազգային և Քաղաքական Ժողովների Դիւանները նիստ գումարեցին Ղալաթիայի Խորհրդարանում, առաւօտեան ժամը 9-ին, անելու համար Իզմիրլեանի պաշտօնական ընդունելութեան մասին պէտք եղած կարգադրութիւնները։

Վճռվեց, որ աշխարհական և հոգևորական անձնաւորութիւններից բաղկացած մի առանձին պատգամաւորութիւն, «Շիրքէթը Խայրիէ» ընկերութեան շոգենաւերից մէկը վարձելով և դրօշազարդելով, գնայ Սկիւտար, Բօսֆորի ասիական ափունքի վրա, և վերցնելով Իզմիրլեանին վերադառնայ Սիրքէջի, եւրօպական ափունքը, Ստամբուլի կողմը։ Իսկ Սիրքէջիից էլ, կառքերի թափօրով առաջնորդվի Կում-Կափու, Մայր եկեղեցի, որի հանդէպ գտնվում է Պատրիարքարանը մի նեղ, խղճուկ փողոցի վրա։

Պատրիարքական կառքի առջից պիտի գնային մի հեծեալ բարապան, կողքին երկու վարդապետ, վեղարաւոր, ձի նստած։ Կառքի յետևից դարձեալ երկու բարապան, ձիաւոր։

Պաշտօնական թափօրը բաղկացած պիտի լինէր տասնմէկ կառքերից, որոնց առաջինի մէջ պիտի բազմէր ինքը՝ պատրիարքը, իր դիմաց ունենալով Ստեփան Գարայեան և Գէորգ Արսլանեան էֆէնդիներին։ Միւսների մէջ պիտի գտնվէին Դիւանների միւս անդամներն ու Ազգային Ժողովի երեսփոխաններից ոմանք։ Վերջին կառքը յատկացված էր մամուլի ներկայացուցիչներին։

Այս բոլոր որոշումների գործադրութեան վրա պիտի հսկէր մի կարգադիր յանձնախումբ, 4 անձերից։

Իսկ Ազգային Ժողովը, այսօր, Մայր եկեղեցու մէջ պիտի կայացնէր մի արտակարգ նիստ, պատրիարքի ընդունելութեան համար։

—

Այսօր, առաւօտեան, շատերը զարթնեցին սակայն մի տխուր, ցածր, լալկան երկնքի տակ։ Աշնանային սառը, գիւտհար քամին մրտրակում էր մարդկանց դէմքը, անձրեւանոցը, հագուստները։ Եւ ցեխը, Պոլսի հռչակաւոր ցեխը, որ սայթաքեցնում էր ոտքը և տխրում մեխել նայուածքը միշտ դէպի գետին։

Հանդիսաւոր ընդունելութիւնների, սրտաբաց ուրախութիւնների օր չէ ամենեւին։

Մթնոլորտի անսահման տխրութիւնը, տեղատարափ անձրևի խոնաւութեան հետ, թափանցում է մարդկանց հոգու մէջ, շըղթայում զգացումների ազատ թափը...

Որոշեալ ժամին, պատգամաւորութիւնը Շերքէթի շոգենաւով գնաց Սկիւտար։ Կառքերով բարձրացաւ դէպի Բաղլար-Բաշի, Շարլօ բէյ Բէկեանի տունը, ուր գտնվում էր Իզմիրլեան իբրև հիւր։

Պատգամաւորութեան կողմից, իբրև երիցագոյն անդամ, մի բանախօսութիւն է արտասանում Հմայեակ եպիսկոպոս Դիմաքսեանը, հրաւիրելով ընտրեալին իր աթոռը։

Նորընտիր պատրիարքը, շնորհակալութիւն յայտնելով դէպի իր անձը ցոյց տըրված վստահութեան համար ինչպէս և «Աստուծոյ, որ անվտանգ հասցուց հայ ժողովուրդը սոյն երջանիկ ժամուն», ասում է. «Երեսփոխանական Ժողովոյ ինձ յանձնած պաշտօնը սիրով կընդունիմ։ Իմ կոչումս այն է, որ երբ Ազգս զիս տեղ մը ուղարկէ կամ պաշտօնի մը կոչէ, պատրաստ եմ երթալու։ Հայ Ազգը ունեցաւ դառն վէրքեր, ունեցաւ շատ զոհեր, բայց պիտի աշխատիմ մոռցնել այդ վէրքերը։

«Միւս կողմէ՝ ես ինքզինքս անկարող կը զգամ կարգադրելու Ազգին ամէն գործերը, առանց իմ հոգևոր ընկերներուս և աշխարհական գործակիցներու աջակցութեան։ Մենք պիտի աշխատինք ձեռք ձեռքի տուած, Հայ Ազգին յառաջդիմութեանը համար։

«Կուզամ իմ խոնարհ շնորհակալիքս յայտնել Երեսփոխանական Ժողովին, որ գիտցաւ ամէն բան ընել, ամէն դիւրութիւններ ընծայել Հայ Ազգին։ Տասներկու տարուան աքսորանքէս յետոյ, պիտի աշխատիմ ամբողջ ուժովս կարգադրել այն գործերը, որոնք առկախ մնացած են»։

Այնուհետև Իզմիրլեան կառք նստելով՝ Բաղլար-Բաշիից պատգամաւորութեան հետ իջնում է Սկիւտարի նաւամատոյցը, մըտնում շոգենաւ և քառորդ ժամ յետոյ հասնում Սերքէջի, ուր, հակառակ աննպաստ օդին, նրան դիմաւորում է խռնված ահագին բազմութիւնը՝ կեցցէներով ու ծափերով։

Սերքէջիից մի փառաւոր կառքով, դիմացը Երեսփոխանական և Քաղաքական Ժողովների ատենապետ՝ Ստեփան Գարա

հըրդին մասնակցում են 40 մարդ: Նիստերը [illegible] տեղի կունենան [illegible] պալատում: Խորհըրդի գլխաւոր նպատակն է մշակել [illegible] նոր օրէնքներ, որոնք [illegible] կարող լինեին [illegible] կուսակցութիւններին: («Հ. Գ.»)

Կ. Պոլիս, 17 նոյեմբերի

Պաշտօնական հաղորդվում է կաբինետի փոփոխութեան մասին. [illegible] («Հ. Գ.»)

Կ. Պոլիս, 15 նոյեմբերի

Գերմանական դեսպանը սուլթանի մօտ ունկնդրութիւն ունեցած ժամանակ [illegible] Աւստրիայի դէմ [illegible] բոյկոտ [illegible]

[illegible]

Սալոնիկից հաղորդում են, որ Թիւրքիան [illegible] 188 բատալիոն [illegible] զորքեր: («Кс.»)

Վիեննա, 17 նոյեմբերի

«Cor. Bureau»-ին Կ. Պոլսից հաղորդում են, որ մեծ վեզիրը [illegible] Աւստրո-Ունգարիայի դէմ սկսած բոյկոտը: («Հ. Գ.»)

Վիեննա, 17 նոյեմբերի

Պրագայի երէկվայ ցոյցի ժամանակ [illegible] շալ Բադեցկու մանարձանի վրա քարեր նետեցին և ցեխ շպրտեցին: Ոստիկանութեան հետ ընդհարվելիս շատերը վիրաւորվեցին:

Վիեննայի լրագիրները Պրագայի դէպքերի առիթով առաջնորդող յօդուածներ են նուիրել:

Նոյեմբերի 18-ին Հիւսիսային Չեխիայի 15,000 չեխ երեխաներ դասադուլ են անելու յօգուտ ազգային դպրոցի: Դասադուլը տեղի է ունենալու չեխական բոլոր կուսակցութիւնների համաձայնութեամբ: («Հ. Գ.»)

Վիէննա, 17 նոյեմբերի

Երէկ կայսրն առանձին ունկնդրութեան ընդունեց ունգարական մինիստրներին, որոնք եկել են կայսրի յոբելեանը շնորհաւորելու համար:

Այսօր առաւօտեան նոյն առիթով ընդունվեցին բէյխսրատի երկու պալատների և 17 ազգային ներկայացուցչական հաստատութիւնների ու Վիէննայի քաղաքային ինքնավարութեան պատգամաւորութիւնները: («Հ. Գ.»)

Պրագա, 17 նոյեմբերի

Երէկ առաւօտեան վերստին գերմանացի և չեխ ուսանողները ընդհարումներ ունեցան, որոնց ժամանակ մի գերմանացի ուսանող ստացաւ մահակի հարուած գլխից, իսկ ոստիկանական պահակներից մինը վիրաւորվեց գլխից: Գրաբէնում ժողովված ամբոխին ցրեցին ոստիկանները և զորքերը: («Հ. Գ.»)

Տրիէստ, 17 նոյեմբերի

Երէկ առաւօտեան տեղի ունեցաւ մի միտինգ իտալական համալսարանի հաստատմանը համակրանք արտայայտելու նպատակով:

Ապա տեղի ունեցաւ մի ցոյց, որին մասնակցում էին 8000 հոգի:

Երեկոյեան ցոյցը վերսկսվեց: 4000 ցուցարարներ դիմեցին դէպի գերմանական ժողովրդական դպրոցը: Ամբոխի միջից կրակեցին 7 անգամ երկու ոստիկանների վրա, որոնցից մէկը վիրաւորվեց: Ցուցարարներին այնուհետև ցրեցին զօրքերը: («Հ. Գ.»)

Հռոմ, 17 նոյեմբերի

Վիէննայի համալսարանում եղած դէպքերի առիթով բողոքի միտինգներ տեղի ունեցան Միլանում, Ֆլորէնցիայում, Պալերմոյում և անցան առանց միջադէպերի: («Հ. Գ.»)

Սոֆիա, 17 նոյեմբերի

Բոլգարական հեռ. գործ. հաղորդում է. «Գահական ճառին պատասխան-ուղերձը Թագաւորին յանձնեց ժողովրդական ժողովի 60 անդամներից բաղկացած պատգամաւորութիւնը:

Թագաւորը իր ճառում ի միջի այլոց ասաց. «Այն միջոցը, որով ժողովուրդը երևան հանեց անկախութեան իր համակրանքը, ես առաւել ամրապնդում է իմ հաւատը մեր հայրենիքի ապագայի վերաբերութեամբ: Այն ոգևորութիւնը, միութիւնը, որ արտայայտվեց անկախութիւնը հռչակելու ժամանակ, բոլգարական ազգի փայլուն ապագայի գրաւական է ներկայանում: Ես բազդաւոր եմ, որ պատգամաւորներին տեսնում եմ կառավարութեան շուրջը բոլորած, որովհետև աջողութեան երաշխաւորութիւնը կայանում է ժողովրդի, կառավարութեան և Թագաւորի միութեան մէջ: Իմ յոյսս ես դրել եմ ձեր հայրենասիրութեան և կառավարութեան գործունէութեան վրա. լիայոյս եմ, որ ժողովրդի աջակցութեամբ ես կարող կը լինեմ վերականգնել բոլգարական Թագաւորների կորված շղթան: Մենք վստահութեամբ կարող ենք նայել Բոլգարիայի ապագային»:

Ընդունելութիւնից յետոյ պատգամաւորութիւնը հրաւիրվեց Թագաւորական սեղանին: («Հ. Գ.»)

Լօնդօն, 15 նոյեմբերի

Տեղիս շրջաններում համոզված են, որ Աւստրիան ուզում է պատերազմել և պատերազմելու կարիք ունի, յոյս ունենալով, որ այդպիսով նա կարող կը լինի պահպանել կայսրութեան երկու մասերը անջատումից, որը սպասվում է Ֆրանց Յովսէփ կայսրի մահից յետոյ:

Սերբիայի հետ պատերազմելու միտքը մեծ համակրութիւն է վայելում ինչպէս աւստրիացիների, նոյնպէս և ունգարացիների շրջանում: Դրութիւնը համարվում է լուրջ և սպառնում է ընդհարումը անմիջապէս հաւանական դարձնել: Սերբիան բոլորովին պատրաստ է դիմաւորելու աւստրիական յարձակմանը: Բէլգրադը զինաթափված է, նպատակ ունենալով այդպիսով զերծ պահել նրան թշնամու ռմբակոծումի շարժառիթից: Սերբերը դիրքեր կը բռնեն լեռնային մասերում: Աւստրիացիները բստ երևոյթին սպասում են մնացեալ զօրքերի սահմանագլուխ գալուն: Աւստրիական ֆինանսական ու առևտրական շրջաններում սարսափ է տիրում: Ադմինիստրացիան գլուխը կորցնում է: («Кс.»)

Վիէննա, 15 նոյեմբերի

Չերնոգորիայի Սօչիցան մի միլիոն ֆրանկ է նուիրել չետաների կազմակերպութեան նպատակով: («Кс.»)

Պարիզ, 15 նոյեմբերի

Մամուլը մեծ համակրանքով է խօսում եապօն-ամերիկական դաշնադրութեան մասին և անուանում է այդ խաղաղութեան գրաւական:

(«Հ. Գ.»)

Նիւ-Եորք, 17 նոյեմբերի

Պորտ-O-Պրէնսից հաղորդում են, որ յեղափոխականները մի շարք նորանոր յաղթութիւններ տարան և մօտենում են մայրաքաղաքին: Կարծում են, որ նաւահանգստում գտնվող պատերազմական նաւերը ափ են իջեցնում զօրամասեր, օտարազգիներին պաշտպանելու համար: («Հ. Գ.»)

Բեռլին, 17 նոյեմբերի

Կառավարութեան և դաշնակցական խորհրդի ներկայացուցիչները սովորաբար րէյխստագում երկար չեն լինում օրէնսդրական առաջադրութիւնների քննութեան ժամանակ, որովհետև այն համոզմունքն է տիրում, թէ այդօրինակ առաջադրութիւնները ներկայանում են րէյխստագի ներքին գործ:

Չորեքշաբթի օրը, սակայն, եթէ սահմանադրութիւնը փոփոխելու առաջադրութիւնները վերջնականապէս քննութեան առնվեն, պաշտօնական աղբիւրներից բղխող տեղեկութիւնների համաձայն, ներկայ կը լինեն ստատս-սեկրետար Բէտման-Գօլբէրգ իբրև պետական կանցլերի ներկայացուցիչ, նաև դաշնակցական խորհրդի անդամներից մի քանիսը, և հաւանօրէն կը յայտարարեն, որ կառավարութիւնը մտադիր է ընդունել րէյխստագի վճիռը: («Հ. Գ.»)

Լօնդօն, 17 նոյեմբերի

Րէյտէրին հաղորդում են Չիֆուից, որ Չիֆուի բարձունքներին տեղի ունեցաւ եապօնական երկու շոգենաւերի ընդհարում: Լուրերին նայած, խեղդվել են 700 մարդ: («Հ. Գ.»)

Պետերբուրգ, 15 նոյեմբերի

Կադետները մտադիր են Պետական Դումայի անդամութիւնից հեռացվող Կօլիւբակինի տեղ առաջարկել Կուտլերի թեկնածութիւնը:

Հոկտեմբերեանները աշխատում են կենտրոնի կողմը գրաւել մահմեդական ֆրակցիային և այդ տեսակէտից առաջարկում են պատգամաւոր Սիրտլանովին պետական պաշտպանութեան մասնաժողովի մէջ մտցնելու:

Թէհրանի ռուսաց դեսպան Հարդվիգը, որ այժմ գտնվում է Պետերբուրգում, ինտերվիւի ժամանակ ասել է, որ Լեախովի անհամբերաշխութիւնը իր հետ բացատրվում է նրանով, որ նա ենթարկվում է կովկասեան շրջանային շտաբին:

«Слово»-ն զարմանում է, որ Ատրպատականը գրաւելու նախագիծը ծագում է Պետերբուրգից:

Կովկասեան Փոխարքայ կոմս Վօրօնցով-Դաշկովը դէմ է որևէ պարսկական աւանտիւրայի: («Б.Э.» և «Кс.»)

Երէկ, նոյեմբերի 18-ին, թէ տեղական ռուս թերթերի և թէ «Մշակի» մէջ տպվեց Պետերբուրգի Հեռագրական Գործակալութեան մի հեռագիրը Թաւրիզից, այս բովանդակութեամբ. «Այս օրերս տեղական հայոց թեմական խորհրդի 12 անդամները ժողով գումարելով՝ խաղաղ ազգաբնակութեան անունից բողոքեցին, որ այստեղ «Դաշնակցութիւն» կուսակցութեան անդամներ են եկել և միջամտում են պարսկական գործերին: Այսօր մի քանի տեղերում երևացին պատերի վրա նախազգուշացումն Դաշնակցութեան՝ (предупрежденіе Дашнакцутюну) չը խառնվել իրանց գործերին: Ազգաբնակութիւնը սպասում է կաթողիկոսի հաստատման, որպէսզի նրան դիմէ»:

Այս հեռագիրը տպել է և «Գործ» թերթը, բայց Դաշնակցութեան վերաբերեալ պարբերութեան միտքը բոլորովին փոխված ձևով: Ահա ինչպէս է տպված «Գործի» մէջ այդ պարբերութիւնը. «Այսօր մի քանի պատերի կպցրած էր Դաշնակցութեան յայտարարութիւնը, որով նախազգուշացնում է իր գործերին չը խառնվել»: Հետաքրքրական էր իմանալ՝ ո՞րն է ուղիղը, հեռագրական գործակալութեան խմբագրութիւնը, թէ՞ «Գործի» թարգմանութիւնը, որովհետև տարբերութիւնը մեծ է:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

(Սեփ. Թղթ.)

Դ ե ր բ ե ն տ, 14 նոյեմբերի

Այսօր երեկոյեան ժամը 3-ին ատրճանակի մի հարուածով վերջ դրեց իր կեանքին տեղիս րէալական դպրոցի VII դասարան աշակերտ Միքայէլ Յովհաննիսեանցը:

Ինքնասպանութիւնը մեր քաղաքում հետըզհետէ մեծ ծաւալ է ստանում. մէկ ամսվայ ընթացքում այս երկրորդ դէպքն է երիտասարդութեան մէջ:

Ինքնասպանութեան պատճառներն անյայտ են:

Ռուբէն Տէր-Գրիգորեան

Շ ո ւ շ ի, 16 նոյեմբերի

Խաչէն գաւառում աւազակութիւնը սարսափելի կերպարանք է առել: Այդ գաւառում աւազակութիւն կատարվում էր հայ-թուրքական ընդհարումներից առաջ, բայց ոչ այն ձևով, ինչ որ այժմս է: Այժմ աւազակութեան ձևը այլ կերպ է:

Զանգեզուր գաւառի քիւրդերից երկու-երեք խումբ է կազմված, որոնք գալիս են Խաչէն և գիշերները զանազան տեղերից կամ գոմերից քշում են, տանում անասուններ, ձիեր և ինչ որ պատահում է: Տէրերը հետքերով գնում են Զանգեզուր—քիւրդական գիւղերը, տալիս են որոշ քանակութեամբ վճար, նայած թէ քանի անասուն է, և յետ ստանում ապրանքը: Վերջերս գողութեան ժամանակ, երբ տէրերը վազում էին իրանց անասունները յետ խլելու, գնդակահար եղան, մէկը Խնձորստանից, իսկ միւսը Դահրաւից: Այս հանգամանքը սաստիկ գրգռել է Խաչէնի հայերին և նրանք համախօսական վճիռ են կայացրել հաղորդելու նահանգապետին, որ քիւրդ Փաշաբէկի որդի Սուլթանը աւազակային խմբեր է պատրաստել և քշելով տանում է իրանց անասունները, ապա որոշ քանակութեամբ դրամ ստանալով յետ դարձնում անասունները տէրերին:

**

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ

(Հեռագրով)

(Շարունակութիւն)

Պետերբուրգ, 15 նոյեմբերի

Դզիւբինսկին գտնում է, որ հողային բարեկարգութեան գլխաւոր կառավարիչը իր երկար ճառով ոչինչ նոր բան չասաց:

Նախագահը ուշադրութիւն է հրաւիրում այն հանգամանքի վրա, որ դահլիճում անդամների օրինական թիւը պակասում է և խնդրում է պրիստաւների օգնականներին հրաւիրել Դումայի անդամներին նիստի դահլիճը:

Դզիւբինսկին մի շարք ստատիստիքական տեղեկութիւնների հիման վրա այն եզրակացութեանն է գալիս, որ սկզբում կառավարութիւնը ձգտում էր պաշտպանել հողազրկութիւնը և հողասակաւութիւնը, իսկ սրանից յետոյ բստ երևոյթին կը ձգտէ պաշտպանել միայն կուշտ հողատէրերին: Անհատական սեփականութիւնը մի պատնէշ է խմբի և անհատի միջև, ուստի և նոյեմբերի 9-ի օրէնքը ոչ հանգստութիւն, ոչ էլ հարստութիւն կը մտցնէ գիւղացիական շրջանում:

Նախագահը յայտարարում է ընդմիջում:

Նիստը վերսկսվում է ժամը 2 և 4 րոպէին: Այս անգամ նախագահում է իշխ. Վօլկօնսկին:

Դզիւբինսկին շարունակելով իր ճառը, վերջում աշխատաւոր խմբակի անունից յայտնում է, որ նոյեմբերի 9-ի օրէնքը վնաս է հասցնում կայսրութեան աշխատաւոր խմբակի նիւթական շահերին, կործանում է համայնքը, դուռն է բանում հասարակական հողերի յափշտակութեան՝ շուկայ նետելով համայնական հողը և վերջնականապէս արժէքից զրկելով նրան: Աշխատաւոր խմբակը հաւատարիմ կը մնայ իր ծրագրին:

Վերջում հռետորը կարդում է աշխատաւոր խմբակի հողային ծրագիրը:

Ակիմովը մատնանշում է, որ նոյեմբերի 9-ի օրէնքը լուսաբանվեց արդէն ամեն կողմից. այդ հարցի մասին խօսեցին հոգևորականները, ազնուականները, առևտրականները, արդիւնաբերողները, բանւորները և գիւղացիները. ուստի և գիւղացիները խնդրում են վերջ տալ վիճաբանութիւններին աւելորդ ժամանակ չը կորցնելու համար: (Ծափահարութիւն կենտրոնում և աջակողմում):

Բօզանովը նկատում է, որ ծափահարութիւնը ի զուր է. եթէ գիւղացիները պարզեցին իրանց նոյեմբերի 9-ի օրէնքը, դա բոլորը չէ, որովհետև այդ օրէնքը վերաբերում է ոչ միայն գիւղացիներին, այլ հանուր Ռուսաստանին: Դա ոչ միայն ագրարային, այլև քաղաքական, տնտեսական, ֆինանսական հարց է (աղմուկ): Հարցը բնաւ պարզված չէ, այլ միայն խճողված է մեծամասնութեան կուսակցութեան կողմից:

Քուէարկութեամբ ընդունվում է հռետորների խօսելը սահմանափակել 10 րոպէով:

Այնուհետև խօսում են թեր և դէմ շատ հռետորներ, շատերն էլ հրաժարվում են խօսելուց, որոնք և արժանանում են աջակողմեանների յախորտալից ծափահարութեան...

Նախագահը կարդում է այն հարցապնդումը, որ ուղղված է մինիստրների խորհրդի նախագահին զինուորական մինիստրի ապօրինի գործողութիւնների առիթով, որ թոյլատրում է Պարսկաստանում ռուսական ծառայութեան մէջ գտնվող գնդապետ Լեախովի գործունէութիւնը:

Հարցապնդումը ազդարարված է հերթական:

եան և Գէորգ Թորգոմեան էֆէնդիները, որոշված հանդիսութեամբ առաջից և ետեւից հեծեալ բարապաններով, վարդապետներով և կառքերի թափորով ուղղվում է դէպի Մայր-եկեղեցի Բաբը-Ալիի ընդարձակ պողոտայով:

Թափորը Գեդիկ-Փաշա հայաբնակ թաղի գաւիվայրից իջնելիս, պատուհաններից և պատշգամբներից սկսում են ծափահարել: Մի քանի րոպէ, և արդէն պատրիարքը Մայր-եկեղեցումն է, որը ջահերի և խորանի լուսավառութեամբ, Երեսփոխանական ժողովի արտակարգ գումարումով սպասում է:

Յոյների եկեղեցու, Մայր եկեղեցու, Գեդիկ-Փաշայի և ս. Յարութիւն եկեղեցու զանգակները նոյն պահին ղօղանջում են անընդհատ: Ճանապարհի վրա մի վաշտ զինուոր բարևի կանգնած են, ի պատիւ երէկվայ աքսորեալին:

Կում-Կափուի մէջ կառուցված են երկու աղթական կամարներ, մէկի վրա՝ «Կեցցէ ազատութիւն, հաւասարութիւն, արդարութիւն», իսկ միւսի վրա՝ «Կեցցէ Իզմիրլեան Հայրիկ»:

Երբ թափորը մտնում է Պատրիարքարանի փողոցը, նորընտիր պատրիարքը դիմաւորվում է ծափերի և կեցցէների մի փոթորիկով, որ թնդացնում է օդը և տարածվում ամբողջ թաղի վրա:

Ծափահարութիւններն ու կեցցէները անվում են փողոցից և, ինչպէս վառօդի երկար գիծ, պայթում Մայր եկեղեցում խռնված երկսեռ հազարաւոր բազմութեան մէջ:

Երեսփոխանական Ժողովը յոտնկայս ընդունում է Իզմիրլեանը իր հետևորդներով: Դպիրները «Հրաշափառ»-ով առաջնորդում են նրան պատրիարքական աթոռը:

Երեսփոխանական Ժողովի երկրորդ ատենապետը (Ա. ատենապետը՝ Մինաս Չերազ՝ կաթողիկոսական պատգամաւորի պաշտօնով բացակայ է)՝ դոկտ. Վահրամ Թորգոմեան, յանուն Ժողովի, կարդում է հետևեալ պատմական ու բնորոշ ճառը.

«Ամենապատիւ հայր սրբազան.

«Մանկութեանս ծիծաղ օրերուն մէկ մեծ մասը Ձեր Սրբազնութեան կրօնական հոգեշունչ դասերովն ու հայրենասիրական պերճախօս քարոզներովը սնուցած, երկար տարիներ Ձերդ Սրբազնութեան շատ մօտիկ ապրած, միշտ օգտուած ու առաջնորդուած Ձեր եկեղեցականի բարձր տաղանդէն, ազգասէր, ջերմ ու անկեղծ զգացումներէն, գիս այսօր ամենէն բարեբաղդը կը համարիմ, արժանի ըլլալուս ամենահազուադէպ մեծ պատիւին, որով Ազգային Երեսփոխանական Ժողովին կողմանէ իբրև ատենապետ պաշտօն կունենամ ողջունել Սրբազան Դաստիարակիդ՝ ամենուն պաշտելի նոր Հայրիկիդ յաղթական մուտքը հոս, շնորհաւորել խնդագին Ձեր պատրիարքական արտասուոր, շքեղ վերընտրութիւնը և ծափելով ծափել Ձեր անձկալի վերադարձն այն աթոռին վրայ, զոր գնահատելի պաշտօնավարութեամբ մը արդէն այնչափ բարձր ըրիք դուք և տիեզերահռչակ:

«Արհաւիրքի ու սոսկումի սև օրերու մէջ էր. լաց ու կոծի դառն ժամերու մէջ. հայ հերոսներու, հայ հերոսուհիներու անմեղ արիւնը կարմիր ներկած էր արդէն Սասունի խրոխտ բարձունքը, երբ սգամած հայ ժողովուրդը միահամուռ ձայնով մը իբրև մէկ սրտէ բղխած կոչեց զՁեր Սրբազնութիւնը պատրիարքական աթոռին վրայ, Ձեզմէ միայն սպասելով իր աղէկեզ ցաւերուն դարմանը, Ձեզմէ միայն ակնկալելով իր արիւնահոս վէրքերուն սպեղանին, և Ձեր Սրբազնութիւնը իրեն վստահուած փափուկ պաշտօնին գլուխն անցաւ. ինչ անձնուէր հովուութիւն մըն էր, զոր ըրիք Դուք, ինչ օրինակելի անձնազոհութիւն էր, զոր ունեցաք Դուք Ձեր արիւնլուայ ժողովուրդին համար:

«Ձեր առաջին պատրիարքութիւնը, նշանաւոր և պատմական, բռնակալութեան մը զազիր արարքներու, ներռնականութեան մը զարշելի անիրաւութեան չարաչար զոհն եղաւ: Աստղի մը կեանքն ունեցաւ այն, բայց փայլեցաւ այնչափ վառ ու բեղուն գործունէութեամբ, որ հազիւ կարելի էր երկարատև տարիներու շարքի մը մէջ:

«Ծննդավայրեցաք, խռովեցաք և իբրև մեղապարտ մը, աւա՜ղ, երկարամեայ աքսորի մըն ալ մատնուեցաք: Ձեր անմեղութեամբը, Ձեր անկեղծութեամբը, Ձեր անշահախնդիր, մաքուր կենցաղովը շատ և շատ տառապեցաք, բայց Իզմիրլեան անունը քանդակեցիք հայ սրտերու վրայ Պոլիսէն Կովկաս, Պարսկաստանէն Հնդկաստան, Եւրոպայէն Ամերիկա ամեն Հայու սիրտ, յոյսը քաղեցիք Դուք և մագնիսական հզօր ուժով մը կեդրոնացուցիք Իզմիրլեան անունին վրայ և ցոյց տուիք վերջապէս, թէ Դուք հաւատարիմ էիք Օսմանեան Պետութեան, թէ Ձեր Սրբազնութեան խնդրածը ոչ այլ ինչ էր, բայց եթէ նահատակ հայ ժողովուրդին պատուոյ և ընչից ապահովութիւնը, զոր աhա այսօր օսմ. սահմանադրութեան ապահոված, վեհ դրօշակի ներքև կը յուսանք վայելել առ միշտ:

«Բարի եկիք, Սրբազան Հայր, բարի եկիք. հայ ժողովուրդը նոյն այն հին եռանդովն է, որ Ձեր Բարձր Սրբազնութիւնը կը կոչէ այսօր դարձեալ պատրիարքական աթոռին վրայ: Նոյն այն 1894-ի խանդավառ իղձերովն է, կըսեմ, որ հայ ժողովուրդը իր ներկայացուցիչներու այս պատկառելի Ժողովին ընդհանուր քուէարկութեամբը կը վերահռչակէ այսօր զՁեր Սրբազնութիւն Պատրիարք Հայոց Թիւրքիոյ, և այսպէս Դուք կը լինիք առաջին Պատրիարքը, որ կընտրուի երկրորդ անգամ ազգ. սահմանադրութեան հաստատութենէն ի վեր: Յանուն Երեսփոխանական այս մեծ Ժողովին, ի բոլոր սրտէ կը մաղթեմ Ձեր Ամենապատուութեան կար և զօրութիւն, որպէսզի Հայ Ազգին ալեկոծ նաւը խաղաղութեամբ ղեկավարելու յաջողութիւնն ունենաք, և կը հայցեմ յերկնից, որ Ձեր պատրիարքական աթոռն այս անգամ անցալին սոսկալի դառնութիւններէն ազատ ըլլայ, չըրջապատուի բնաւ փուշերէ, տատասկներէ, այլ մշտադալար բաղեղներով, յարազուարճ թթենիներով և յաղթական մրտենիներով զարդարուի ու պճնի յաւաժամ:

«Բարեմաղթութիւններու հետ, ո՛ Հայր, պարտաւոր եմ սակայն, ի դիմաց Ազգային Ժողովին հրաւիրել զՁեր Սրբազնութիւն, որպէսզի պատրիարքական աթոռը բազմիք և բարեհաճիք կատարել, բստ օրինի, իր սահմանադրական ուխտը:

«Ազգ. Երեսփոխանութիւնը քաջ գիտէ, թէ Ձեր Սրբազնութիւնը կատարած է արդէն մի անգամ այդ ուխտը, գիտէ իսկ թէ 1894-ին կատարած Ձեր սահմանադրական ուխտին այնչափ հաւատարիմ եղաք Դուք գերազանցապէս, որ աւելորդ պիտի համարէ այսօր անոր կրկնութիւնը, եթէ երբեք չակնածէր Ձերդ Սրբազնութեան ամենախիստ և կատարեալ օրինասիրութենէն:

«Թոյլ տուէք ինձ ուրեմն խոնարհիլ Ձեր օրինասիրութեան առջև և, ի յարգանս սահմանադրութեան նուիրական ու սուրբ, Ձեր կամքին և խղճին ներկայացնել մեր սահմանադրութեան օրինագրքին նշանակած ուխտը:

«Ձեր Սրբազնութիւնը ազատ է անել ինչպէս որ կուզէ»:

(Կը շարունակվի)

Arago

Առաջինը խօսում է Պօկրօվսկի 2-րդը սօց.-դեմօկրատների կողմից և պաշտպանում է հերթականութիւնը. «Եթէ գնդապետ Լեախօվի գործունէութիւնը եւրոպական պետութիւնների համար արտաքին քաղաքականութեան հարց է, Ռուսաստանի համար դա զուտ ներքին հարց է։ Թոյլատրելի՞ է, արդեօք, որ ռուս քաղաքացիներից մինը, որ գտնվում է ռուսական զինւորական ծառայութեան մէջ, մեզ բարեկամ պետութեան հողի վրա սիստեմատիկաբար գործէ այն ուղղութեամբ, որպէսզի իր գործողութիւններով գրգռէ մեզ բարեկամ ազգի ազգային ատելութիւնը դէպի այն ամենը, ինչ որ ռուսական է... (Ծափահարութիւն ձախակողմում)։ Թոյլատրելի՞ է, արդեօք, որ նա իր գործողութիւններով թերևս առիթ տայ միջազգային ընդհարումների, որոնք ընդունակ են վերստին Ռուսաստանը նոր արկածների մէջ մղել, երբ միջազգային յարաբերութիւններ...

Նախագահը ընդհատելով.—Խնդրում եմ միջազգային յարաբերութիւնների խնդիրը չը շօշափել։

Պօկրօվսկի.—Հէնց դրա մէջն է մեր ամբողջ հարցապնդումը։

Նախագահը.—Խոնարհաբար խնդրում եմ միջազգային յարաբերութիւնների մասին չը խօսել։ Ես թոյլ տուի, որ ձեր հարցապնդումը այստեղ քննվի նրա համար, որովհետև նա ուղղված է զինւորական մինիստրին և վերաբերում է նրա գործողութիւնների ապօրինութեան զինւորական և ոչ քաղաքական տեսակէտից։ Եթէ դուք քաղաքական յարաբերութիւնների մասին հարցապնդում անէիք, ես չէի հաղորդի այդ մասին Դումային, քանի որ գիտեմ իմ պարտականութիւնները (ծափահարութիւն կենտրոնում և աջակողմում)։

Պօկրօվսկի 2-րդ.—Ես չեմ մտածում շօշափել դիպլօմատիայի հարցը, որովհետև արտաքին քաղաքականութեան հարցերը Դումայի իրաւասութիւնից դուրս են։ Մի՞թէ Լեախօվը ռուս դիպլօմատիական գործակալ է Պարսկաստանում։ Ռուսաց դիպլօմատիայի մասին ես չեմ խօսում, սակայն Պարսկաստանի ռուսական պաշտօնական դիպլօմատիայի հետ միասին ռուս ինքնակոչ գնդապետ... (բարձրանում է անասելի մի աղմուկ. ձայներ՝ «Ի՞նչպէս թէ ինքնակոչ»։ «Դուրս, հայդա։ Ի՞նչպէս էք դուք համարձակվում նրան ինքնակոչ անուանել»։ Շատերը բռունցքներով խփում են սեղանին։ Նախագահը անընդհատ զանգահարում է)։

Նախագահը.—Խոնարհաբար խնդրում եմ ձեր խօսքը յետ վերցնել։ Լաւ է թէ վատ գնդապետ Լեախօվը, յամենայն դէպս նա ինքնակոչ չէ, որովհետև ուղարկվել է Բարձրագոյն ուկազով։

Պօկրօվսկի.—Եթէ ես սխալ ասացի, այն դէպքում խօսքերս յետ եմ վերցնում։ Ես ասում եմ, որ գնդապետ Լեախօվը ռուս ինքնակոչ դիպլօմատ է։

Ձայներ աջակողմից.—Դա ուրիշ բան է։

Պօկրօվսկին շարունակում է.—Մեր դիպլօմատիայի այդօրինակ երկդիմութիւնը չէ կարող Եւրոպայում հանգիստ վերաբերմունք առաջ բերել դէպի Ռուսաստանը։

Նախագահը.—Ես թախանձագին խնդրում եմ (ուժեղ աղմուկը ծածկում է նախագահի խօսքերը)։

Պօկրօվսկին շարունակում է.—Գնդապետ Լեախօվի գործունէութիւնը միանգամայն վնասում է մեր վարկը։

Նախագահը.—Խնդրում եմ Դումայի անդամներին չաղմկել, իսկ ձեզ խնդրում եմ չը խօսել այն մասին, թէ Լեախօվի գործունէութիւնը ինչպիսի յարաբերութիւն ունի ռուսաց առևտրի նկատմամբ. դա բուն գործին չէ վերաբերում։

Պօկրօվսկին վերջացնում է.—Մենք, սօցիալ-դեմօկրատներս, պատերազմի խանդավառ և անհաշտելի հակառակորդներ ենք. (աղմուկ, նախագահի զանգը)։ Մենք գիտենք, որ այժմեան պատերազմի ժամանակ խառնվում են բազմամիլիօն ժողովրդի բաղդերը, և յանուն ռուս ժողովրդի շահերի, յանուն նրա արժանապատւութեան կառավարութիւնից պահանջում ենք դրական պատասխան տալ, թէ ինչպէ՞ս է նա նայում Լեախօվի գործունէութեանը—սպառնում է, արդեօք, նա Ռուսաստանի շահերին և բարեկեցութեան թէ՞ ոչ։ (Ծափահարութիւն ձախակողմում)։

Կրուպէնսկին առաջարկում է յայտարարութիւնը յանձնել հարցապնդումների մասնաժողովին, անցանկալի համարելով նրան ինչպէս հիմնական օրէնքների տեսակէտից, այնպէս և Դումայի աշխատանքների արդիւնաւէտութեան տեսակէտից։ «Մենք առանց այն էլ շատ գործ ունենք, մեր մնաց (?) թէ զբաղվենք պարսկական սահմանադրութիւններով։ Ես չեմ կամենում Լեախօվի գործողութիւնները քննադատել, ինչպէս չը քննադատեցի Միլիւկօվի գործերը, որ գնաց Ամերիկա, և ո՞վ գիտէ, գուցէ նոյնպէս ազդեցութիւն արեց ռուսաց քաղաքականութեան վրա» (ծիծաղ, ծափահարութիւն)։

Քուէարկութեամբ հարցապնդումի հերթական լինելը մերժվում է ակներև մեծամասնութեամբ։

Մարկօվը 2-րդ հարցապնդումը մասնաժողովին յանձնելու առիթով իր պարտքն է համարում յայտնել, որ կայսերական զօրքի գնդապետ, կուրսկի պանծալի ազնուական Լեախօվի գործողութիւնների հարցապնդումը (աղմուկ ձախակողմում, ծափահարութիւն աջակողմում, նախագահի զանգահարութիւն), որ աչքի ընկաւ կայսերական ծառայութեան մէջ՝ աւազակների մէջ, նպատակ ունի նրան անուանարկել ռուսական Դուման, որի մէջ բաբախում է ռուսական սիրտ և ոչ «ժիդի», ոչ պարսկական... (Աղմուկ, ծափահարութիւն աջակողմում)։

Նախագահը.—Թոյլ տուէք, պարոններ, ի սէր Աստուծոյ. Դումայի անդամ Մարկօվը խօսում է, բայց ես ոչինչ չեմ լսում։ Թոյլ տուէք վերջացնի։

Մարկօվը շարունակում է.—Ռուսական Դուման, որի մէջ բաբախում է ռուսական սիրտ, չի վստահանայ վիրաւորանք հասցնել վեհանձն գնդապետին, Ցարի ծառային, այդ ամօթալի հարցապնդումով։ Այդ հարցապնդումը պէտք է մերժել և ոչ թէ մասնաժողովին յանձնել։

Նախագահը յայտնում է, որ նակազի 76-րդ յօդուածի ուժով այն հարցապնդումը, որի հերթականութիւնը չէ ընդունվում, հետևաբար յանձնվում է մասնաժողովի։

Այնուհետև նախագահը ասում է, որ մի բողոքագիր է ստացվել նախագահի անսովոր ապօրինի գործողութիւնների դէմ (ծիծաղ կենտրոնում)։

Նիստը փակվում է ժամը 6 և 20 րօպէին։ Հետևեալը երկուշաբթի, նոյեմբերի 17-ին, առ. ժամը 11-ին։ («Հ. Գ.»)

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԴԱՀԼԻՃԻՑ

—

Նոյեմբերի 17-ին Թիֆլիսի նահանգական դատարանի 2-րդ քրէական բաժանմունքում սկսվեց Դուշէթի պետական գանձատան վրա եղած զինված յարձակման մեծադղորդ գործի քննութիւնը։

Յարձակումը, ինչպէս յայտնի է, տեղի ունեցաւ 1906 թ. ապրիլի 12-ի գիշերը, որի ժամանակ յափշտակվեց 315,000 րուբլի։

Մեղադրեալների աթոռների վրա նստած են Նոր-Բայազէտի 263-րդ գնդի պաշտօնաթող կապիտան Իոսիֆ Գեդէվանով, պաշտօնաթող պօրուչիկ Վլ. Ցագարէլի, ազնուական Կոնստ. Ցիմակուրիձէ, գիւղացի Գէօրգի Կիկնաձէ, ազն. Արսէն Ջիկօվանի, իշխաններ Իվան և Գէօրգի Տակտակօվներ, իշխաններ Կոնստ. և Բէժան Ցիցիանօվներ, ուսանող Վախտանգ Քարտվէլօվ, ազն. Կոնստ. Ալավիձէ և պարսկահպատակ Իւհան-բէկ Ազատօվ։

Պաշտպանում են երդ.-հաւատարմատարներ՝ Մ. Կլանկ, Մ. Գրուզենբերգ, իշխ. Բարատօվ, Գիլազա, Ն. Տուրկէվիչ, Ա. Կանչէլի և երդ.-հաւ. օգն. Գ. Գեդէվանով։

Քաղաքացիական պահանջը՝ 315 հազար րուբլի գումարի՝ պետական բանկի կողմից պաշտպանում է երդ.-հաւատարմատար Ա. Բարխուդարեան։

Դատարանի դահլիճը լի է հանդիսականներով, որոնց ներս են թողնում տոմսակներով։

Դատարանի կազմը ուժեղացված էր։

Դատարանում մեղադրեալներից ոչ մինը իրան մեղաւոր չը ճանաչեց։

—

Երէկ, նոյեմբերի 18-ին, Թիֆլիսի դատաստանական պալատում քննվելու էր Տիգրան Նազարեանի և Շուշու առաջնորդ Աշոտ եպիսկոպոսի գործը։

Դատախազը կարդաց Աշոտ եպիսկոպոսի նամակը, որով վերջինս յայտնում է, որ հիւանդութեան պատճառով անկարող է գալ Թիֆլիս և ներկայ լինել քննութեան։ Միևնոյն ժամանակ կարդացվեց Աշոտ եպիսկոպոսի պաշտպանի գրութիւնը, որով նա հրաժարվում է գործը պաշտպանելուց։

Տ. Նազարեանը խնդրեց պալատին գործը յետաձգել, մինչև որ Աշոտ եպիսկոպոսը կառողջանայ և կը գայ Թիֆլիս, անձամբ ներկայ լինելու դատարանում և պաշտպանելու ինքզինքը։

Դատաստանական պալատը յարգեց Նազարեանի խնդիրը։

Նահանգական դատարանը, ինչպէս յայտնի է, արդարացրեց Տ. Նազարեանին։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

✦ Պարսից դեսպան Իսահակ-խան Մօֆախամ-ուդ-Դօվլէն կիրակի, նոյեմբերի 16-ին, ցերեկվայ ժամը 4-ին, այցելեց Կովկասի Փոխարքայ կոմս Ի. Ի. Վօրոնցօվ-Դաշկօվի զինւորական և քաղաքացիական մասերի օգնականներ՝ գեներալ Շատիլօվին և գ. խ. Միցկէվիչին, Թիֆլիսի ժամ. գեներալ-նահանգապետ գ. մ. Բեաբինկինին, Թիֆլիսի նահանգապետ Լօզինա-Լօզինսկուն և թիւրքաց ու աւստրիական հիւպատոսներին։ Նոյն օրը Փոխարքան փոխ-այցելութիւն արաւ պարսից դեսպանին, որ ապրում է պարսկական հիւպատոսարանում։ Հիւպատոսարանի մուտքի մօտ ընդառաջ դուրս եկան պարսից հիւպատոս Միրզա-Կազիմ-խան Մօմթախան-ուս-Սալթանէն և գեներալ-հիւպատոսարանի քարտուղար պրինց Նադիր-Միրզա 2-րդը։

✦ Երէկ, նոյեմբերի 18-ին, Թիֆլիսում կրկին սկսեց ձիւն գալ։

✦ Քաղաքի անյետաձգելի կարիքներին բաւարարութիւն տալու համար Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը աշխատում է նախագծված 2 միլիօն փոխառութիւնից այժմ ձեռք բերել գոնէ 50,000 րուբլի։

✦ Այսօր, երեկոյեան ժամը 7-ին, նշանակված է Թիւրքահայաստանի տառապեալ հայերին ի նպաստ Հանգանակիչ Մասնաժողովի հերթական նիստը՝ Թիւրքահայաստանի սովից տառապող հայ ազգաբնակութեանը օգնութիւն հասցնելու մասին խորհրդակցելու համար։

✦ Մօտ օրերս փորձի համեց (?) Ս. Եղիազարեանի՝ արտասահմանից բերել տուած չորս-տեղանի աւտօմօբիլը ռազմավիրական ճանապարհի վրա։ Թիֆլիսից աւտօմօբիլը դուրս եկաւ ցերեկվայ ժամը 1-ին։ Ժամը 5-ին նա հասաւ Մլէթ կայարանը։ Գիշերելուց յետոյ, առ. ժամը 7-ին նա դուրս եկաւ Մլէթից և հասաւ Վլադիկավկազ ցերեկվայ ժամը 12-ին, բստ որում Մլէթից մինչև Գուդաուռ ամբողջ զառիվերը բարձրանալու համար հարկաւոր եղաւ 35 րօպէ։

✦ Անդրկովկասեան երկաթուղիների կառավարիչը կարգադրել է, որ չարագործների բոլոր յարձակումների, կողոպուտների և նման գործողութիւնների մասին տեղեկութիւններ տրվեն հեռագրով տեղական գեներալ-նահանգապետներին, գաւառապետներին և մօտակայ պրիստաւներին։

✦ Կիրակի, նոյեմբերի 16-ին, ցերեկվայ ժամը 1-ին, տեղի ունեցաւ «Ռուսաց կլուբի» նոր շինութեան հանդիսաւոր օծումը Ջիթոխցեանի տանը, Միքայէլեան փողոցում։ Հանդէսը իրանց ներկայութեամբ պատւեցին Կովկասի Փոխարքան կոմսուհու հետ։ Ներկայ էին և շատ ուրիշ պաշտօնական անձեր, նահանգապետը, քաղաքագլուխը և այլք։ Հիւրերին տրվեց շամպանիա։ Երեկոյեան կայացաւ ընտանեկան երեկոյթ։

✦ Նոյն օրը բացվեց Թիֆլիսի երեխաների խնամատար ընկերութեան ապաստարանի բաժանմունքը։ Հանդիսին ներկայ էին կոմսուհի Վօրոնցօվա-Դաշկօվան, գեներալ Շատիլօվի կինը, որ ընկերութեան նախագահուհին է, նահանգապետ Լօզինսկին, Թիֆլիսի ն. ժող. դպրոցների վերատեսուչ Ֆէդօրօվսկին, քաղաքագլխի անձնափոխանորդ բժ. Ա. Խատիսեանը, որը և շնորհաւորեց բաժանմունքի բացումը քաղաքային ինքնավարութեան կողմից։

✦ Թիֆլիսի արհեստաւորների աւագը առաջարկել է բոլոր համքարների աւագներին 7 օրվայ ընթացքում վճարել քաղաքային տուրքերը։

✦ Արհեստաւորների աւագների ժողովում վճռվել է մասնակցել Ակակի Ծերեթելու յօբելեանին և որբերի դատարանի անդամների պաշտօնում կրկին թողնել Մայսուրաձէին և Մկրտումեանին։

✦ Լոյս տեսաւ կովկասեան գիւղատնտեսական ընկերութեան օրգան «Кавказское Сельское Хозяйство» երկշաբաթաթերթի № 2-ը։

✦ Ստացանք Հր. Ձալեանի «Թշնամիները», հայ-թուրքական ընդհարումներից. Բագու, 58 էջ, գ. 15 կոպ.։

✦ Նոյեմբերի 14-ին Թիֆլիսի քաղաքային դումայի կազմակերպիչ մասնաժողովի անդամները դիտեցին քաղաքային սպանդանոցը։

✦ Ս. Թառայեանի օգտին.—Ստացանք՝ 1) Միքայէլ Կաֆեանից 5 րուբլի. 2) Բալախանից, մի պարոնից, որ կամենում է անյայտ մնալ, 25 րուբլի։

✦ Միքայէլ Համբարձումեանց անունով մի պարոն խնդրում է մեզ յայտնել, թէ «Մշակի» 255-րդ համարի «Ոստիկանական տեղեկութիւնների» բաժնում հաղորդված այն լուրը, թէ Նոր-Բայազէտի բնակիչ Միքայէլ Համբարձումեանը կռւի միջոցին դանակով թեթև վէրք է հասցրել իր համաքաղաքացի Արամ Փօղեանցին, իրան չէ վերաբերում. ճիշտ է, թէ ինքը Նոր-Բայազէտի գաւառի Բասարգեչար գիւղացի է։

✦ Թիֆլիսի ժողովարանի աւագների խորհուրդը որոշել է հանգուցեալ կաթողիկոս Խրիմեանի անունով մի թոշակաւոր պահելու տեղը առևտրական դպրոցում յատկացնել նոյն ժողովարանի ծառայող Տէր-Իսրայէլեանի Սիմէօն որդուն, իսկ Մանթաշեանի անունով թոշակը յատկացնել Յուստինէ Նարինեանին։

✦ Ալէքսանդրօպօլից այս տարի զինւորական ծառայութեան են տարել 92 երիտասարդների։

✦ Խարկովի էլէքտրաքարշի մասնաժողովի նախագահ Գրիշենկօն դիմել է Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան, խնդրելով ուղարկել այն պայմանագիրը, որ կապեց քաղաքը էլէքտրաքարշի ընկերութեան հետ ձիաքարշը էլէքտրաքարշի վերածելու հարցի առիթով։ Այս պայմանագիրը հարկաւոր է նրա համար, որ Խարկովում մտադրութիւն կայ ձիաքարշը փոխարինել էլէքտրաքարշով։

✦ ՓՕԹԻԻՑ մեզ գրում են. «Մի անձնաւորութիւն, որը չէ ցանկանում յայտնել իր անունը, նուիրեց 200 ր. ծխական ուսումնարանին և եկեղեցու շինութեան։ Ծխական և շինարար հոգաբարձութիւնները շնորհակալութիւն են յայտնում յիշեալ անծանօթին»։

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

✦ Նոյեմբերի 15-ին, երեկոյեան ժամը 5-ին, Ալէքսանդրօվսկայա փողոցում № 23 տան մէջ ապրող որբևայրի Նատալիա Տիգրանեանի բնակարանն են մտնում երկու երիտասարդ մարդիկ և պահանջում են փող։ Երբ Տիգրանեան նրանց տուեց մի րուբլի, այն ժամանակ չարագործները քաշելով նրան գցեցին յատակի վրա և սկսեցին խեղդել և դանակով վէրքեր հասցնել նրա գլխին և վզին։ Տիգրանեանը աղմուկ բարձրացրեց և չարագործները փախան։ Հիւանդանոցում բժշկական օգնութիւն հասցնելուց յետոյ նա վերադարձաւ տուն։

✦ Նոյեմբերի 17-ին Թիֆլիսում ձերբակալվեց Նոր-Բայազէթցի Մանուկ Ասատուրեանը, որ ադմինիստրատիվ կարգով աքսորված էր Թիֆլիսի գեներալ-նահանգապետութեան սահմաններից։

✦ Նոյեմբերի 17-ին, ցերեկվայ ժամը 4-ին, Գօլօվինսկի պրօսպէկտում, դեղագործների ընկերութեան դեղատան մէջ, ինչ-որ բռնկվող նիւթից հրդեհ ծագեց։ Կրակից խանձուածքներ ստացան դեղատան կառավարիչ Վալերիան Կօչինօվը և դեղատան աշակերտներ Ռուբէն Բաղդասարեանը և Բագրատ Անտոնեանը։ Վնասները հասնում են մօտ 1000 րուբլու։ Հրդեհը հանգցրին տնային միջոցներով։

ԲԱԳՈՒԻ ԼՈՒՐԵՐ

—

✦ Նաւթարդիւնաբերողների խորհուրդը Փոխարքայ կոմս Ի. Ի. Վօրոնցօվ-Դաշկօվի անունով չորս թոշակաւորներ պահելու համար հետևեալ որոշումն է կայացրել.

«Ի. Ի. Վօրոնցօվ-Դաշկօվի 50-ամեայ ծառայութիւնը օֆիցերական աստիճանում յաւերժացնելու նպատակով, նաւթարդիւնաբերողների խորհուրդը հիմնում է 4 ստիպենդիաներ իւրաքանչիւրը 250 րուբլով։ Ստիպենդիաները հիմնվում են նաւթարդիւնաբերողների խորհրդի որևէ դպրոցը աջողութեամբ աւարտող աշակերտների համար Բագու քաղաքի միջնակարգ դպրոցներում։ Ստիպենդիաները նշանակում է նաւթարդիւնաբերողների խորհուրդը նաւթարդիւնաբերական ֆիրմաների այն բանւորների, արհեստաւորների և ծառայողների զաւակներից, որոնք իրանց ընտանեկան դրութեամբ արժանի են այդ տեսակ օգնութեան։ Խնդիրները դրա համար պէտք է ներկայացնել նաւթարդիւնաբերողների խորհրդի գործերի վարչութեանը։ Խնդրի մէջ անհրաժեշտ է յիշել ճշտութեամբ ծնողների կամ նրանց փոխարինող անձանց ընտանեկան և նիւթական դրութիւնը, նոյնպէս և մանրամասն հասցէն։ Ստիպենդիաները տրվում են առանց խտրութիւն դնելու ազգութեան ու կրօնի մէջ, միայն ուշադրութեան է առնվում լաւ վարքը, գիտութիւնը և նիւթական դրութիւնը։ Ստիպենդիան պահպանվում է մինչև միջնակարգ դպրոցի աւարտումը, եթէ ամենայն տարի փոխվում է դասարանից դասարան և եթէ այդ թոշակաւորի նիւթական դրութիւնը չէ փոխվում այնպէս, որ նա կարող լինէր շարունակել իր ուսումը առանց ստիպենդիայի։ Այդ պայմանից բացառութիւն է կազմում եթէ ստիպենդիատը մնում է դասարանում հիւանդութեան կամ այնպիսի պատճառների շնորհիւ, որոնք նաւթարդիւնաբերողների խորհրդի կողմից համարվում են յարգելի։ Ստիպենդիատների վրա ոչ մի պարտաւորութիւն չէ դրվում»։ («Б. Э.»)

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

—

«Հայուհեաց որբախնամ ընկերութեան» օգտին տրված ներկայացումը, որ տեղի ունեցաւ երկուշաբթի, նոյեմբերի 17-ին, գրաւել էր մեծ բազմութիւն դէպի Թիֆլիսի արտիստական թատրոնը։

Խաղացվեցին Պշիբըշևսկու «Երջանկութեան համար» և Տրախտենբերգի «Ինչպէս նրանք թողին ծխելը»։

Առաջինը հոգեբանական մի ուսուածք է, որի մէջ հեղինակը ցանկացել է ցոյց տալ, որ երջանկութիւն չէ կարելի ձեռք բերել ոտի տակ տալով խղճի թելադրութիւնները և ուրիշների բաղդը։ Պիէսի հերոս Մլիցկին (Սևումեան) ամբողջ երկու տարի կենակցելուց յետոյ Ելենայի (Մայսուրեան) հետ՝ որոշում է թողնել նրան և պսակվել հարուստ Օլգայի (Ադամեան) հետ։ Բայց այդտեղ իբրև վրէժխնդիր ոյժ և խղճի մի խարազան հանդէս է գալիս Ջջարսկին (Զարիֆեան), որ յայտնում է, թէ Մլիցկին իրաւունք չունի անելու այդ քայլը և խորտակել Ելենայի մաքուր սէրը և անձնուիրութեան վրա հիմնված կեանքը։ Մլիցկին չէ լսում, թողնում է Ելենային և պատրաստվում է ամուսնանալ Օլգայի հետ։ Յուսահատված Ելենան անձնասպան է լինում և նրա ուրուականը իբրև մի սարսափ կանգնում է Մլիցկու առաջ։

Դերակատարների մասին մենք կասէինք, որ նրանք կարող էին աւելի լաւ խաղալ, քան խաղացին։ Տիպերը ուղիղ էին վերցված և տոնը համապատասխան էր, բայց նկատվում էր սահունութեան և ներքին աշխոյժի պակասութիւն։ Պշիբըշևսկու ներկայ դրամայի նման հոգեբանական յուզմունքներ արտայայտող պիէսները աւելի աշխատանք են պահանջում դերասաններից, քան նրանք ունեցել էին իրանց տրամադրութեան տակ։

Կատակերգութիւնը, որի մէջ մասնակցում էին տիկին Արաքս, պ. պ. Մամիկոնեան, Սևեանեան, Թորոսեան, Գուլազեան և Յասմիկ, անցաւ կենդանի կերպով, աջող անսամբլով։

**

—

Յաջորդ ներկայացմանը, որ տեղի կունենայ երկուշաբթի, նոյեմբերի 24-ին, կը տրվի Սումբատօվի «Դաւաճանութիւն» պատմական դրաման մասնակցութեամբ օրիորդ Ի. Քալանթարի՝ Զէյնար թագուհու դերում։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՅԴ Ո՞ՒՐ ԿԸ ՏԱՆԷ ՄԵԶ

(Նամակ խմբագրութեան)

—

Բագու, 13 նոյեմբերի

Այսօր հողին յանձնեցին Յովհաննէս Անդրէասեան Ասրիեանցին։

Հանգուցեալը ծառայում էր Մ. Սարուխանեանի Սև-քաղաքի գործարանում կառավարչի պաշտօնով։ Վաղուցուն երիտասարդ էր, ամուսնացած, համեստ բնաւորութեան տէր, պարտաճանաչ և իր պաշտօնում հաստատ։ Մաքուր, պահանջկոտ և օժտված կառավարչի բոլոր ազնիւ յատկութիւններով։

Հանգուցեալ Ասրիեանին երկու օր առաջ ատրճանակի երկու գնդակներով Սև-քաղաքի հիւանդանոցի առաջ՝ սպանեցին, ապա՝ մահանալուց յետոյ՝ երեք գնդակ ևս աւելացրին, վիրաւորելով իրան հետ քաղաք գնացող մեքենայապետի օգնականին նաև, որը միւս օրը նոյնպէս վախճանվեց։

Սպանութեան պատճառն այն է, որ Ասրիեանի խնամքին յանձնված գործարանից նաւթ են գողանալիս եղել, իսկ հանգուցեալը, ինչպէս կանէր իւրաքանչիւր ազնիւ ծառայող, խոչընդոտ է հանդիսացել աւազակներին, որոնք և վրէժխնդիր լինելով վերջ են դրել նրա կեանքին։

Սակայն Ասրիեանը եզակի չէ. Բագուի շրջանում տարեկան մի քանի տասնեակ, գուցէ և հարիւրներ, մահանում են չարագործների ձեռքով միմիայն այն պատճառով, որովհետև մաքառում են աւազակութեան դէմ, ազնիւ աշխատանքի ուղի են ցոյց տալիս այն մարդկանց, որոնք անլեգալ ճանապարհով հաց են ուզում ձեռք բերել։

Սակայն, չը նայելով որ եզակի դէպք չէ այդ, բայց և այնպէս այդ դժբաղդ երևոյթի առաջն առնող չը կայ, նոյնիսկ նաւթարդիւնաբերողները չեն մտածում վերջ դնելու այդպիսի դժբաղդ դէպքերի շարժառիթներին, որոնց գլխաւոր պատճառը հէնց խաղէյինները իրանք են, որովհետև մարդասպան «ղօչիներին» նախ իրանք են վարձում իրանց գործարաններին բեր թէ հսկելու և ապա այնքան երես են տալիս, որ այդ ղօչիները իրանց վարձողներին էլ գառն են դարձնում։

Իւրաքանչիւր նաւթահանք կամ գործարան ունի իր պահապանը—կապալառուն—որը հէնց նաւթահանքի շրջակայքի ապրողներից է (գիւղացիք—բալախանցի, սաբունչեցի, զաղեցի, մաշտաղեցի, մեարդաքանցի, բուզօվնացի և այլն)։ Այդ պահապանը ստանում է տարեկան 5—8 հարիւր րուբլի, որպէս զի գողութիւն անողներ չը լինեն, գիշերները գող չը մտնէ գործարան։ Սակայն, ինչպէս փորձերը ցոյց են տուել, հէնց գողերի գլխաւորներն այդ պահապաններն են, որոնք իրանց ձեռքի տակ պահում են մարդիկ ու ճանապարհը իրանք են ցոյց տալիս. և վայ այն կառավարչին, որ դրանց մօտ որևէ գաղտնիք կը բացի և իմաց կանէ, որ նաւթ է գողացվում. այնուհետև կառավարչի կամ գործակատարի կեանքի օրերը համարված պիտի համարել։

Այդ իրողութիւնը յայտնի է նաւթարդիւնաբերողներին, մինչև անգամ սենատոր Կուզմինսկուն տրված զեկուցումների մէջ այդ մասին խօսք կայ և Պետերբուրգի նաւթարդիւնաբերողների համագումարում խօսվել է նաւթահանքերը շրջապատող գիւղերը գաղթեցնել աւելի հեռու, բայց և այնպէս մինչև այսօր էլ ոչ մի հետևանք չէ ունեցել և յոյս էլ կայ որ ոչ մի հետևանք չունենայ, մինչև որ հազարաւոր զոհեր չը տանէ։

Զափազանց դժուար է կառավարչի կամ գործակատարի դրութիւնը. տեսնում է՝ գողանում են, լսում է, բայց վախենում է խօսել, նկատել, ծառայութիւնից դուրս անել։ Եթէ կը խօսի, ինքը կորած է, եթէ կը լռէ՝ խղճից դուրս է և իր կոչմանը անպատւաբեր։

Մինչև անգամ կան այնպիսի կառավարիչներ, որոնք շատ լաւ գիտեն, որ իրանց գործակատարը կամ պահապանը նաւթ է գողանում, բայց լռում են, չեն խօսում և թոյլ են տալիս շարունակել. բայց թէ այդ ուր կը տանէ մեզ, այդ Ալլահը միայն գիտէ։

Ցաւալին այն է, որ այդպիսի չարագործներին հետևող չը կայ, մասնաւորիչ չեն առնում, և այդ հողի վրա սպանութիւն գործողները միշտ էլ ազատ են մնում։

Հանգուցեալ Ասրիեանին սպանողներին արդէն ձերբակալել են, որոնք տեղացի թուրքեր են։ Լաւ է, որ պ. Սարուխանեանը ոչ մի ջանք չը խնայեց և հարկաւոր միջոցներին դիմեց գուցէ շնորհիւ այն հանգամանքի, որ ինքը ամենամօտիկ ազգականն է հանգուցեալ Ասրիեանի։

Կարծում ենք՝ ժամանակ է օր առաջ վերջ դնելու այդպիսի սպանութիւններին, այլապէս մեր կառավարիչներին ոչինչ չէ մնում անելու, բացի այն, որ երբ տեսնում և լսում են, որ իրանց խնամքին յանձնված նաւթահանքում գողութիւններ են կատարվում, իրանք իրանց չը տեսնելու դնեն և թողնեն գողանալ որքան կուզեն։

Այդ մասին պիտի մտածեն ամենից առաջ իրանք նաւթարդիւնաբերողները։

Ս. Գարագաշ

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՀՄԵՏ ՌԻԶԱ-ԲԵՅԻ ՑԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Կ. Պոլսի «Բիւզանդիոն» թերթի մէջ արտատպված է «Ազդ» թերթից այն խօսակցութիւնը, որ [illegible] Ահմետ Ռիզա-բէյը [illegible]

— [illegible] Ռիզա բէյ, [illegible]

— Ոչ մէկ,—կը պատասխանէ Ահմէտ Ռիզա բէյ, [illegible]

— Բայց,—կը յարեմ,—[illegible]

— Այդ [illegible]

Ուրեմն, [illegible]

— Բայց դուք չէիք, բէյ էֆէնդի, [illegible]

— Այո, բայց [illegible]

— Կուզէի գիտնալ, Ռիզա բէյ, թէ [illegible]

— Ոչ,—կը կրկնէ Ռիզա բէյ, [illegible]

— Հապա [illegible]

— [illegible]

— Ըսել է [illegible] շարունակուի...

— Propagande par le fait? ըսել կուզէք, կը ճշտեմ։ (Գործքով պրոպագանդ, զէնքով, ռմբայով?)։

— Այո,—կը պատասխանէ։

Շունչ մը կառնեմ։

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ԱՆՑՔԵՐԸ

I

Այն ժամանակ, երբ քաղաքակիրթ աշխարհը կենտրոնացրել է իր ուշադրութիւնը Մերձաւոր Արևելքի իրերի դրութեան վրա, հետևում է բալկանեան, Թիւրքական և Պարսկաստանի գործերին, Հեռու Արևելքը, յատկապէս Չինաստանը սկսում է բռնկվել հնոցի նման դժգոհների սկսած հսկայ շարժումով։ Իսկ դժգոհները, մանաւանդ կայսերական ներկայ մանջուրական դինաստիայի դէմ, միշտ էլ եղել են անպակաս։ Թէ ինչ է կատարվում այնտեղ իրապէս, այդ մասին խիստ գաղտնապահութիւն է տիրում Պեկինի պալատում և [illegible]

Սակայն այն էլ, ինչ այսօր համարում է [illegible] [illegible]

ու իր փորձառու համախոհների ազդեցութեան տակ։

Այդ է կատարված փաստը։ Կայսերական տան այդ երկու ներկայացուցիչների մահվան զուգադիպութիւնը պարզ է, ուրեմն, որ արդիւնք է կուսակցական պայքարի ու ինտրիգների։

Կատարված քննութիւնը ապացուցել է արդէն, որ այդ ինտրիգների գործադիր հեղինակները եղել են պալատական 10,000 ներքինիները, որոնք օգտվելով կայսրի և մայր կայսրուհու տարաձայնութիւններից՝ տնօրինում էին այնպէս, ինչպէս իրանք էին կամենում։ Նոր ռեգենտ պրինց Զունը այդ չարիքը վաղուց էր նկատում, և հէնց որ իշխանութիւնը նրա ձեռքը անցաւ, առաջին քայլափոխում վճռեց հեռացնել նրանց ապարանքից։ Բայց որովհետև վերջիններս այդ տաք տեղից հեռանալ չէին ուզում, ուստի հարկ եղաւ զէնքի ոյժով հեռացնել պալատական այդ անհագին բանակը։ Ընդհարման ժամանակ սպանվել են մի քանի ներքինիներ և վիրաւորվել է յայտնի պետական գործիչ արտաքին գործերի պաշտօնը վարող Իւանշիկայը։ Վերջինս շատ էր սիրում Պեկինի զօրքը և դրա համար էլ նրա վիրաւորվելը շատ թանգ նստեց ներքինիների վրա. նրանց անհագին ջարդով հեռացրին նոյնիսկ Պեկինի մանջուրական մասից։

Սակայն պալատական այդ առաջին ընդհարումը ազդանշան էր մի ուրիշ աւելի ուժեղ և աւելի բռնկող շարժման, որ գալիս էր Չինաստանի հարաւից։

Պեկինի վերջին անցքերը առիթ տուեցին յեղափոխական կազմակերպութիւններին վերսկսելու շարժումը մանջուրական կայսերական ցեղի դէմ։

Եւ այսօր այդ շարժումը առաջ է ընթանում չինական հարաւից դէպի հիւսիս յեղափոխականների պարագլուխ Ցուն Վէնի հմուտ ղեկավարութեամբ, որը շտապով վերադարձել է Եապոնիայից։

Լ. Դ.

ՔԱՂՈՒԱԾՔՆԵՐ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ՀԱՅ ԹԵՐԹԵՐԻՑ

✦ Մենք անցեալներում հաղորդել էինք, որ Թիւրք կառավարութիւնը իրանց հայրենիքը վերադարձող հայ գաղթականների համար յատկացրել էր 2000 օսմ. ոսկի։ Ներկայումս յայտնվում է, որ կառավարութիւնն ի հաշիւ այդ 2000 ոսկու արդէն 1500 ոսկի յանձնել է Կ. Պոլսի ազգ. պատրիարքարանին, իսկ մնացած 500 ոսկին էլ կը յանձնվի շուտով։

✦ Պարտիզակի հայոց բարձր. ուսումնարանի գիշերօթիկ աշակերտները միաձայն վճռել են շաբաթական երկու օր միմիայն պանիր-հացով կամ ձիթապտուղ-հացով և կամ սրանց նման էժանագին սննդեղէնով գոհանալ և ուսումնարանի այդ օրերի կերակրի համար յատկացվելիք փողն աւելացնելով՝ Թիւրքահայաստանի սովեալ հայերին ուղարկել։ Այդ վճիռն ընդունող աշակերտութիւնը մի կոչով դիմում է արել բոլոր գիշերօթիկ ուսումնարանների հայ սաներին միանալ իրանց այս բարենպատակ ձեռնարկին։

✦ Ինչպէս յայտնի է, Կ. Պոլիս դիմող հայ գաղթականների մեծ մասին իբրև ժամանակաւոր ապաստարան տեղ էր տրված հայոց պատրիարքարանին կից Մայր եկեղեցու բակում։ Այդտեղ հաւաքված սեբաստացի և մշեցի գաղթականների միջև հոկտ. 16-ին ընդհարում է տեղի ունեցել, որի միջոցին հրապարակ են եկել դանակներ և հրազէններ։ Կռւող կողմերն իրար վրա կրակել են, բայց անհետևանք։ Բանը, վերջապէս, այնտեղ է հասել, որ մօտակայ ոստիկանատնից ոստիկաններ ու պահակ-զինւորներ են հասել դէպքի տեղը և կռւողներին շրջապատելով հազիւ վերջ տուել ընդհարմանը, որը սպառնալիս է եղել արիւնահեղ վախճան ունենալ։

✦ [illegible]

ազգային պատրիարքարանի՝ մեծ վէզիրին ներկացրած յիշատակագիրը մինիստրների խորհրդի կողմից քննութեան է ենթարկվել և հաւանութեան արժանացել։ Այդ առիթով որոշվել է, որ գինւորական, դատաստանական և ներքին գործերի մինիստրութիւնների կողմից պաշտօնեաներ ընտրվեն և, միանալով զանազան ազգերի երևելիներից ընտրված մի խմբի, կազմեն յանձնախումբ և ուղևորվեն հայաբնակ գաւառները՝ տեղական դրութիւնը քննելու և արդիւնքը զեկուցանելու ուր անկ է։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳ. ԳՈՐԾ.

17 Նոյեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Մեծ Իշխան Ալէքսէյ Ալէքսանդրովիչի թաղման օրը Թագաւոր Կայսրը քաղաքագլխին 1000 ռուբլի ուղարկեց աղքատներին բաժանելու համար։

Ֆինանսների մինիստրը թոյլատրեց Թիւրքիա արտահանել Կարաուրգանի մաքսատան միջոցով ալիւրը և նրանից պատրաստվող նիւթերը յատուկ ակցիզով։

Գրաւվեց «Утро» լրագրի № (?)։ Խմբագիր-հրատարակիչը ենթարկվում է պատասխանատւութեան քր. պատժ. 1001-րդ յօդուածով։ Նաև գրաւվեցին «Образованіе» շաբաթաթերթի № 9 և 10-ը, որի խմբագիր-հրատարակիչը ենթարկվում է պատասխանատւութեան 128-րդ յօդուածով։

Մի օրում մայրաքաղաքում խոլերայով հիւանդացան 21, մեռան 7 հոգի։

Շուշու գաւառում հիւանդացել և մեռել է մի մարդ։

Երէկ բացվեց բարօնէս Վիլլիէի անունով կառուցված մանկաբարձական-ծննդաբերական կլինիկան։

ՎԻԼՆԱ։ Քաղաքային դահլիճում բազմաթիւ ունկնդիրների ներկայութեամբ Դումայի անդամներ Բօբրինսկի 2-րդ և Իսկրիցկին ու Խորհրդի անդամ Կրասօվսկին դասախօսութիւններ կարդացին սլաւօնական հարցի մասին։

ՏՈՒԼԱ։ Դատաստանական պալատը արքունական գինու պահեստի վրա գինված յարձակում գործելու համար երեք գիւղացիների ենթարկեց 8—12 տարով տաժանակիր աշխատանքների։

ՆՈՎՕՉԵՐԿԱՍԿ։ Կոնստանտինօվսկայա ստանիցայում բացվեց ռէալական դպրոց։

ՏՎԷՐ։ Հոկտեմբերի 25-ին մի խումբ մարդիկ կողոպտեցին Բէրնշէնի պօստային բաժանմունքը, ուտեղից յափշտակեցին 1650 ռ.։ Այժմ քննութիւնը պարզեց, որ կողոպուտը կազմակերպող և ղեկավարողը եղել է երկրորդ Պետական Դումայի նախկին անդամ գիւղացի Ալէքսէյ Կուզնէցօվը։

ՀՌՕՄ։ Միջազգային գիւղատնտեսական ինստիտուտի նիստում Տիտտօնին ճառ արտասանեց, որով ընդգծեց ինստիտուտի աշխատանքների կարևորութիւնը և շեշտեց, որ այս նիստը կարելի է համաշխարհային պարլամենտի առաջին նիստը համարել։

ԼՕՆԴՕՆ։ Որովհետև Ամերիկայում երևացել է անասունների դաբաղ հիւանդութիւնը, քննութիւն է նշանակված Ամերիկայից բերվող բոլոր կենդանիների վրա։ Արգելված է կենդանի անասուն, խոտ և յարդ ներմուծել Պենսիլվանիա, Նիւ-Եօրկ, Նիւ-Ջերսէյ, Մէրիլէնդ և Դէլավար նահանգներից։

ՀՌՕՄ։ Նոյեմբերի 16-ի երեկոյեան և 17-ի առաւօտեան բժիշկները այցելեցին պապին, որ թեթև մրսել է։ Թէև պապի առողջութեանը վտանգ չէ սպառնում, այնուամենայնիւ կարգադրված է այս շաբաթ բոլոր հասարակական ընդունելութիւնները և թարոնները գոց պահել։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 թ.
(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Ամէն օր, բացի կիրակի օրերից
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.։

Կ. Մ. ՉԻԿՕՎԱՆԻ—$9\frac{1}{2}$—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։

Ձ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։

Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։

Մ. Փ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ.

Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՈՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—$1\frac{1}{2}$ ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.։

ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ա. Մ. ՏՈՒՐՈՎԻՉ—$1\frac{1}{2}$—2 ժ. մանկաբարձութեան։

Գ. Յ. ԳՈՒՐԳԵՆՈՎ—12—$12\frac{1}{2}$ ժ. կանանց և մանկաբարձութեան։

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

Օ. Վ. ԳԵՑԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—6—$6\frac{1}{2}$ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։

Ի. Ֆ. ՄԱՐՑԻՆԵՎՍԿԻ—6—7 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։

Վճարը 50 կ.։ Ջքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նախասարդեան

ԲԺԻՇԿ
Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ

Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւններ, առանձնապէս ստամոքսի և աղիքների հիւանդութիւններ։

Հիւանդների ընդունելութիւնը { 12—1 առաւօտեան, 5—6 երեկոյեան

Միքայէլեան փող., № 36, տ. Ծավճանիձէի։

100—58

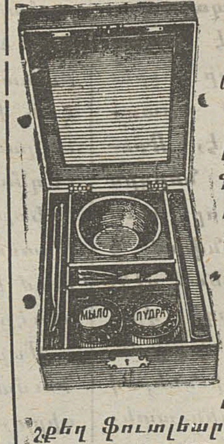

5000 ՄԱՐԴ

սեռում է իւրաքանչիւր տարի

էկզեմայից, որը առաջանում է վարսավիրների մօտ սափրվելու ժամանակ։ Դրա համար և խնայեցէք ձեր առողջութիւնը և սափրվեցէք ինքներդ։

2 ՌՈՒԲ. 50 ԿՕՊ.

ուղարկում ենք սափրվելու համար պարագաներ, շքեղ փուտլեարի մէջ. 1) Ածելի՝ ամենալաւ յատկութեան, իսկական «Զօլինգէն», 5 տարվայ երաշխաւորութեամբ. 2) Փուտլեար՝ ածելիի համար. 3) Կաշի՝ սրելու համար. 4) Նիկկելեայ վրձին. 5) Նիկկելեայ թաս. 6) Մի արկղիկ սապնափոշի. 7) Մի արկղիկ շպար. 8) Ցկված հայելի։ Նոյն այդ պարագաները անվտանգ ածելիի հետ—3 ռ.։ Մազերը և միրուքը խուզելու համար մեքենայ—2 ռ. 50 կ. և 3 ռ. 50 կ.։ Ծանապարհածախքը 40 կոպ. (Սիբիր՝ 75 կ.)։ Ուղարկումը վերադիր վճարով և առանց կանխավճարի։ Հասցէ՝ А. Эйзенблятъ, Варшава, Кармелицкая № 3—23.

(5, 7, 12, 19, 25) 54147 5—4

ԺԱՄԱՑՈՅՑ ԵՒ ԱՇԽԱՐՀ

ԱՄԵՆՔԻՆ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԻՐԵՐ

Մօսկվայի Ժամացոյցների Կենտր. Պահեստը

ՈՒՂԱՐԿՈՒՄ Է 150 իրեր միայն 8 ռ. 95 կ.

1) Անգլիական սև պողպատէ տղամարդկանց կամ կանանց բաց ժամացոյց։ Ժամացոյցի մեխանիզմը արտասահմանեան շինուածք է և պարգևատրվել է ժամացոյցի համաշխարհային ցուցահանդէսում։ Լարվում է առանց բանալիի (ռեմօնտուար)։ Ժամացոյցը բանում է րօպէ առ րօպէ, որի համար երաշխաւորութիւն է տրվում. 2) Տղամարդկանց կամ կանանց նորաձև պարանոցի շղթայ. 3) Գեղեցիկ տեսքի բրելօկ. 4) Ժամացոյցը գողացվելուց ազատ պահող գործիք. 5) Անգլիական լաւագոյն պողպատէ ածելի. 6) Ածելիաման. 7) Նիկէլի փոքր թաս սապոնի համար. 8) Վրձին սապոնվելու համար. 9) Սապոնի փոշու արկղիկ. 10) Թաւշեայ շպարի արկղիկ. 11) Կարապի բմբուլից փնջիկ շպարվելու համար. 12) Ցանկացողներին ածելիի և իր պարագաների փոխարէն կարող ենք ուղարկել կանացի նորաձև բրօշկա և մի զոյգ պարիզեան գոհարազարդ ականջօղեր. 13—14) Տուալէտի արդուզարդարանք, բաղկացած հայելիից, սանրից և կօշիկներ կոճկելու կարթից. 15—19) Գարնիտուր, բաղկացած կրծքի 2 և մանժէտի 3 արտասահմանեան աշխատանքի զապոնկաներից «Մօզերն» ոճով, կամ թէ սրա փոխարէն կանանց սանրեր. 20) Ամերիկական գրպանի մկրատ. 21) Գրպանի դանակ. 22—24) Գրպանի մատիտ և գրիչ. 24) Ճանապարհորդական գրպանի թանաքաման. 25) Պարիզեան ստերէօսկօպ մեծացնող ապակիներով. 26—75) 50 լուսանկարչական զուարճ նկարներ ստերէօսկօպի համար. 76—100) 25 Carte postale, բացնամակներ գեղեցիկ լուսանկարներով, որոնք կարող են մի ալբոմի զարդը դառնալ. 100—125) 25 լաւագոյն պօստային թուղթ. 126—150) 25 այդպիսի ծրար։ Բոլորի համար միայն 8 ռ. 95 կ.։ Նոյն իրերը, խուլ ժամացոյցով—1 ռուբլով թանգ, այսինքն 9 ռ. 95 կ., իսկ արծաթեայ խուլ ժամացոյցով միայն 16 ռ. 95 կ.։

Ինչպէս տեսնում էք, սրանից էժան չէ կարող լինել։

✦ Ուղարկվում է և վերադիր վճարով ✦

Տարաբը ձրի։ Գործադրութիւնը օրինակելի։ Ուղարկելու համար յաւելեալ առնվում է Եւրոպական Ռուսաստան՝ 65 կ., իսկ Ասիական—95 կ.։

Լաւութեան լիակատար երաշխաւորութեամբ.

Պատուէրները հասցէագրել
Московскій Центральный Складъ Часовъ
Москва, домъ Виноградова, № 126.

Խնդրում ենք չը խառնել վարչական ֆիրմաների հետ.

P. S. Փողով կամ նամականիշներով գրաւական ուղարկողներին իբրև նուէր ուղարկվում է գեղեցիկ քսակ փողպատի (գալստուկի) համար։

(Կ. Հ.) 36—35

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՆ ԵՒ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ
ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՓԻՆԵԱՆԻ
ԾՈՑԻ և ՊԱՏԻ
1909 Թ.
„ՇԻՐԱԿ"
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ
ՕՐԱՑՈՅՑՆԵՐԸ
(Տասնմէկերորդ տարի)

Բոլորովին նոր յաւելուածներով ճոխացրած ու հարստացրած և գունաւոր պատկերներով զարդարած։ Դիւրին ու ծաւալը բոլոր եղած հայ օրացոյցներից մեծ և արտաքինով չքեղ։

ԾՈՑԻ ՕՐԱՑՈՅՑԸ պարունակում է վիճակագրութիւն ռուս. եկեղ. և վանական հողերի ու կալուածների։ Մուրհակների օրէնքներ և օրինակներ, չափ և կշիռ, դրամներ։ Դրոշմատուրք, բնակարանի հարկ, վարձատրութիւն նոտարների, դատական պրիստաւների, երդուեալ-հաւատարմատարների։ Փօստ և հեռագիր, պօստային նոր օրէնքներ, խնայողական դանձարաններ։ Զինւորագրական օրէնքներ, նորակոչ զինւորների չափը, անցագրեր և բողոքելու ատեաններ։ Կտակի օրէնքներ, օրինակներ, կեղծ ու անվաւեր կտակներ։ Հարուստ բժշկարան, առողջապահական խորհուրդներ—խմելու ջուրը, մարդկանց երկարակեցութիւնը։ Մարդու ընդունած սնունդը, սննդի նշանակութիւնը, ինչպէս է կատարվում մարսողութիւնը։ Հացահատիկների մշակման նոր ձևը—հացաբոյսերի չիթիլ և նրա օգուտները, մեղուաբուծութեան օգտակարութիւնը, խորհուրդներ մեղուաբոյծներին։ Կառավարութեան ձևեր, ինչ է սահմանադրութիւնը, օսմանեան սահմանադրութիւնը, Թիւրքահայոց սահմանադրութիւնը։ Հիպնոտիզմ, երկրի սկզբնական վիճակը, գեղաւոր աստղեր, մարդու սկզբնական լեզուն, աշխատանք, մահ և հիւանդութիւն, երազ, իշխանութեան ծագումը, մայրական սէր, Թոքախտաւոր հոր կտակը, ծեր մշակի խորհուրդները երիտասարդներին, ամերիկական զօրքը։ Քաղաքավարական բարոյական ակնարկներ, և չորս թուով գիտելիքներ, անդեսական խորհուրդներ, պատուհանների բժշկական նշանակութիւնը, աշխարհիս հրաշալիքները, շաքի և սուլթանի ներքին կեանքը, գրքերի թշնամիները և գրադարանի ոչնչացումը, մարդու արժէքը ձորտութեան ժամանակ, ժանդան վերջին վայրկեանները։ Կենսագրութիւններ՝ Իգմիրլեան, Շահազիզ, Պռօշեան, Արփիարեան, Դադաեան, Մուրացան և Սաթթար-խան (պարսից վերջին յեղափոխականը) իրանց գունաւոր պատկերներով։ Հանելուկներ, բիպաւուններ, զուարճալի վիճակարան։ Երեւանի թիւ—300։

ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՅՑԸ պարունակում է ընտիր մտքեր, աֆօրիզմներ, հարուստ ժամանակագրութիւն և բանաստեղծական փոքրիկ հատուածներ ամէն առաջին երեսի վրա, եկեղ. և ազգային տօների պատմական բացատրութիւններ, զանազան հեթանոսական սովորութիւններ, գիտական նորութիւններ, բնութեան երևոյթների բացատրութիւններ առողջապահական, բժշկական խրատներ, արհեստների վերաբերեալ օգտակար գիտելիքներ, նապօլէոնների, հողիների, հաչլեների և քրդերի կեանքից զուարճալի պատմութիւններ, պատմական նշանաւոր դէպքեր հայկական, ռուսական և եւրոպական կեանքից, հետաքրքիր թւեր և անեկդօտներ, ինչպէս են ծախսվում հասարակական գումարները, գինւորական ոյժ և պատերազմական ծախքեր։ Հողը Ռուսաստանում, ում ձեռքին են հողերը։ Ազգային քնար—նորագոյն բանաստեղծութիւններ, աշուղական խաղեր—սիրոյ երգեր, հետաքրքիր տեղեկութիւններ բուսական և կենդանական աշխարհից, Թռչունների և կենդանիների հետաքրքիր կողմերը, կենսագրութիւններ, զուարճալի դէպքեր մեծ մարդկանց կեանքից։ Ժողովրդական առածներ, երգեր, լէլէներ, զուարճալի նոր առակներ, անպէտ տնտեսութեան վերաբերեալ կարևոր խրատներ, խոհարարական խորհուրդներ, հանելուկներ, շուտասելուկներ, վիճակներ և այլ զուարճալի տեղեկութիւններ։

ՏԱԽՏԱԿԸ յայտնի նկարչի գործ է, պատրաստված լիտօգրաֆիայում 6 գոյնով, ներկայացնում է Թիւրքահայ ժողովրդի առաջ խորտակված բռնութ դռները, գահավիժված բռնութեան պահապան վիշապը։ Ջախջախված հայ սարկութեան շղթաները և Թիւրքահայ մանուկը ողջունում է հայրենիքի ազատութեան նոր տարին։

Գները՝ պատինը—50 կոպ., ծոցինը—20 կ., գումարով գնողներին զեղչ։

Դիմել՝ Александрополь типографія «Ширакъ», Карапету Апинянъ. Արտասահմանից—Alexandropoj Karapet Apinian (Caucase).

[illegible] մի հասցէով։

(Հ. 2.) 8—8